

KRISTENT Perspektiv

12. ÅRG. NR. 1, 2009

Dødsstraf

Du må ikke begå drab, siger det 6. bud. Men hvad så med dødsstraf? Vi skriver om et kontroversielt etisk dilemma, som også kristne er meget uenige om.

Side 13

Den tunge tilgivelse

Det er svært at tilgive - og lige så vanskeligt at bede om tilgivelse. Læs mere om det, der hindrer tilgivelsens kraft i vore liv.

Side 2

Spiritualitet

I serien om bibelsk spiritualitet ser vi på gudsfrygten hos profeten Jeremias.

Side 17

Emergent Church

Vi har samlet en lille læse-guide over bøger om fænomenet Kirken i Frembrud.

Side 8

OGSÅ I BLADET...

Wall-E og Doubt

Vi anmelder to film. Tegnefilmen Wall-E og Doubt.

Side 12

og meget andet...

Læs også en anmeldelse af Ateistisk Andagsbog og Blue Like Jazz, om Narnia og om en af Grundtvigs store lovsange. . . God fornøjelse.

Den tunge Tilgivelse

Flere og flere terapeuter får øje for, at det at tilgive er en vigtig brik til indre helbredelse. Nogle mener ligefrem, at man kan blive fysisk syg, hvis man ikke tilgiver. Der tales dels om at tilgive andre, men også om at tilgive sig selv.

Nogle mener, at det at tilgive alvorlige handlinger er at gøre forholdet mellem mennesker overfladisk. De påstår, at alt ville være tilladt, hvis man bare tilgiver. Man kan da også spørge sig selv om, hvordan det er for torturofferet at tilgive sin bøddel? Eller hvordan det er for barnet at tilgive, at det er blevet misrøgtet hele sin barndom? Eller for de pårørende til en myrder at tilgive morderen? Skal vi altid tilgive? Hjælper det os? Er det naivt at tro, at man kan tilgive selv grove forbrydelser?

Selvom det nogle gange er svært at tilgive, er det omkostningsfyldt ikke at gøre det. Det kræver megen energi, og for nogles vedkommende udvikles der psykiske problemer. Had og vrede kan ødelægge ens indre totalt. Det kan sløre vores virkelighed, det kan blænde for det

Den kristne og terapi 7

Af Astrid i Hjøllum Christensen

lyse, der sker i vores liv. Det kan gøre, at vi ikke tager imod andres udstrakte hænder og ødelægge vores forhold til andre - også dem vi ikke er vrede på.

Jeg er bevidst om, at vi nogle gange bliver nødt til at være vrede. Det er en måde at beskytte os selv og vores familie på. Der er også ting i denne verden, vi bliver nødt til at reagere på, ting, der virkelig kan gøre en vrede og skal gøre en vrede.

Når man beder en anden om tilgivelse, er det fordi, man angrer eller fortryder det, man har gjort. Man vil gerne genoprette forholdet, og man vil gerne have den andens respekt og kærlighed tilbage.

På mange måder ønsker man at være jævnbyrdige igen. Vi beder i virkeligheden den anden om at give os en gave i form af at slette det, der er sket, og at det ikke bliver taget op igen i et skænderi f.eks.

Man siger, at tiden læger alle sår, og det er i nogle tilfælde rigtigt. Men der er også tidspunkter, hvor man bliver nødt til at få ting rensat ud.

Hvis vi bliver udsat for svigt, reagerer vi ud fra vores følelser. Selvom omgivelserne ikke er fjendtlige, kan de føles som fjendtlige. Vi kommer i en slags forsvarsposition. Hvis vi ikke får arbejdet med det og forsøger at komme videre, kan det risikere at sætte sig fast som en varig følelse. At alle er efter os, ingen er med os, og alle vil en noget ondt. Hvis vi hele tiden føler, at folk er efter os pga. tidligere svigt, risikerer vi at blive bitre og skuffet over livet. Det er et hårdt sted at være som menneske, fordi ens egen "selvprofeti" går i opfyldelse. Vi bliver alene, og vi gør os alene.

Forskellig tilgivelse

Der er selvfølgelig forskel på, hvordan vores sind er bygget sammen. Nogle falder det nemt at tilgive og glemme, mens det kræver meget af andre. Dem,

der har let ved at tilgive, tænker ofte ”pyt der skete jo ikke noget særligt” eller ”der findes andre, der har det værre end mig”. Denne form for tilgivelse kan komme ud af ægte kærlighed eller overskud, det kan også komme af ligegyldighed. Ligegyldighed forstået på den måde, at den der tilgiver, måske ender med ikke virkelig at have tilgivet. I virkeligheden nager det stadig, det huskes stadig, og man er stadig såret. Man har blot tilgivet, fordi det bør man gøre, det er det rigtige. Man har været ligegyldig overfor sig selv, fordi man har glemt hvilken konsekvens, det har for en selv. Man er kommet til at ofre sig over evne.

Hvor går grænsen?

Selv om vi nødtigt vil være ved det, har vi alle en eller anden form for intolerance. Det kan være en fordel at kende ens intolerance og at være åben overfor, at det rent faktisk er sådan. Dette kan hjælpe os med at forstå, hvorfor vi er intolerante, og ved at have den indsigt har vi nemmere ved at ændre den.

Der opstår nogle nye valgmuligheder ved, at vi gør os bevidste om, hvorfor vi er intolerante? Hvem vi er intolerante overfor? og hvad det gør ved os? Er det alkoholikeren på gaden? Er det de fremmede? Er det dem, der lever totalt anderledes end os selv? Eller er det tiggen på gaden?

Vi har alle forskellige normer og meninger og vil som udgangspunkt gerne være åbne og tolerante, men alt for ofte viser det sig, at vi ikke er så tolerante, som vi påberåber os. Alt for ofte deler vi os op i grupper af rigtige og forkerte, vindere og tabere o.s.v.

Denne viden om os selv er vigtig i forhold til at tilgive. Ved at kende os selv og vores reaktioner på det fremmede bliver vi bedre til at skelne, om det såres over i virkeligheden handler om, at vore grænser er for snævre, at vi måske ikke har fået kommunikeret ud at ”der går grænsen”, eller at vi har overvurderet os selv, og troet at vi kunne tåle mere end vi kan.

Der kan også være ting i vores liv, hvor vi kan have svært ved at tilgive os selv. Det kan være, at alle andre for længe siden har tilgivet det, men vi bliver selv ved med at fastholde det skete. Det kan være, at man ikke har været så gode forældre, som man havde håbet. Eller man føler, at man reagerer uhensigtsmæssigt i forskellige

situationer, man bliver måske meget let ked af det, vred eller tager alting meget personligt?

Der kan være situationer, hvor man har lyst at bide sig selv i tungen, fordi man godt ved, at det man siger, ikke fremmer processen positivt. Disse specielle reaktionsmønstre i ens liv kan nogle gange sætte sig som dårlig samvittighed. Det kan være konstruktivt nok, idet vi nogle gange, kan bruge den dårlige samvittighed, til at ændre på vores handlinger.

Nogle af vore handlinger er forkerte og bør ændres. Men der kan også være en udefinerbar skyldfølelse, vi har en følelse af, at vi gør alt forkert, men vi kan ikke rigtig pege på, hvad det er, vi gør forkert. I disse situationer er det negativt, og her kan det være brugbart at se på, om det er reel skyld, eller vi mangler at tilgive os selv fortiden. Tilgive er et lidt mærkeligt ord at bruge i dette tilfælde, måske handler det mere om at forsone sig med det skete, eller vore reaktionsmønstre.

Kristen tilgivelse

Der er som sagt bred enighed blandt terapeuter om, at tilgivelse er en vigtig del af vores liv. Filosofen Fernando Savater sagde ”Vi er ikke frie til at vælge, hvad der sker med os. Men vi er frie til at vælge, hvordan vi vil reagere overfor det, der sker med os”.

Vi kan jo kun være enige som kristne, at tilgivelse er vigtig. Det er jo kernen i nåden. Vi er blevet tilgivet, Jesus har sonet vor skyld, og vi kan stå frem for hans trone pletfri. Som kristne kan vi blot glæde os over, at vi ikke er alene om at tilgive.

Vi skal ikke i vores egen kraft tilgive. Vi kan hente hjælp og støtte fra Jesus. I bogen Skjulestedet af Corrie Ten Boom fortæller hun om, hvordan hun efter at have været i koncentrationslejr oplever at holde et foredrag. Bagefter kommer der en mand op for at hilse på hende, og hun ser med det samme, at det er en af de soldater, der har opført sig værst i lejren overfor jøderne og også overfor hende selv.

Hun beder en bøn inde i sig selv om hjælp til at hilse på denne mand, fordi det fylder hende med afsky at se denne mand igen. Da de giver hinanden hånden, oplever hun en dyb kærlighed til manden. Hun beskriver den som en kærlighed, der kommer udefra, en kærlighed der ikke

kommer fra hende selv. Det er jo netop det, Jesus kan gøre for os.

I Lukas 6: 37 står der ”Døm ikke, for at I ikke selv skal dømmes; fordøm ikke så skal I ikke selv fordømmes. Tilgiv så skal I selv få tilgivelse”. Bibelen lægger ikke skjul på, at vi som mennesker skal tilgive hinanden. Det er ikke blot et tilvalg, det er en pligt i bibelens øjne.

Jeg er klar over, at der kan være situationer, hvor det er uendelig svært at tilgive sin næste. Det kan være, at en person har krænket en så grundigt, at man simpelthen ikke i sig selv kan tilgive. Men vi kan bede om hjælp til at tilgive, eller hjælp til at forsone sig med det skete.

Der står i Bibelen, at vi skal velsigne vore fjender. Jeg tror også, at det er for ens egen skyld, at man skal velsigne sine fjender. Det er ikke godt at gå og være vred hele tiden. Det er ikke godt for vores sind. Hvis vi er forbitret, svækkes vores livskvalitet markant. Vi risikerer også, at vores forhold til Gud bliver forringet, ikke fordi Gud ønsker det, men fordi vi i vores tanker og sind kan flytte os væk fra Gud.

Det opløftende ved at have en tro på Jesus Kristus er, at en dag så er al pine, sorg og elendighed slut. En dag eksisterer vrede ikke engang mere. En dag skal vi være sammen i evigheden uden smerten; hvis vi blot nogle gange kan minde os selv om dette, så vil vi opleve at blive løftet op. Vi vil opleve, at der er håb, og er der det, bliver det også lettere at forsone sig og tilgive.

I Ef. 1:7-13 står der ”I Ham har vi forløsning ved Hans blod, tilgivelse for vore synder ved Guds rige nåde. Den gav Han os i rigt mål med al visdom og indsigt ved at lade os kende sin viljes hemmelighed ud fra den gode beslutning, han selv forud havde fattet om den frelses plan for tidernes fylde: at sammenfatte alt i Kristus, både det himmelske og det jordiske. I Ham har vi også del i arven, vi som var forudbestemt dertil ved Guds beslutning; for Han gennemfører alt efter sin viljes forsat, så at vi kan blive til lov og pris for Hans herlighed, vi som allerede forud havde sat vort håb til Kristus”

Vi er ikke alene. Vi har al mulig grund til, at kunne tilgive både os selv og andre. Vi har et håb og en tro. Vi er selv blevet tilgivet, vi lever under nåden, og Gud har omsorg for hver enkelt af os og ved lige, præcis hvad den enkelte kæmper med.

STOLT

af Herren - eller af egen rigdom ?

Vi kender sikkert allesammen til spændingen mellem det vi tror, og det vi gør. Nogen gange føler vi os feje, usle og forlegne, og andre gange griber vi os selv i at optræde med alt for megen overlegen stolthed. Ofte beskæmmes vi af den afgrundsdybe forskel mellem os og Ham, som "var ydmyg og sagtmodig af hjertet".

"Den, der er stolt", siger Paulus, "skal være stolt af Herren", og han føjer til: "For det er ikke den, der anbefaler sig selv, der står sin prøve, men den, som Herren anbefaler" (2 Kor 10:17-18).

Dette er et råd og en henstilling, vi møder igen og igen i Skriften, måske mest koncentreret i Jer 9:22-23: "Dette siger Herren: Den vise skal ikke være stolt af sin visdom, den stærke ikke af sin styrke, den rige skal ikke være stolt af sin rigdom. Nej, den, der er stolt, skal være stolt af dette, at han kender mig. For jeg, Herren, øver trofasthed, ret og

Af Louis Nielsen

retfærdighed på jorden; det er, hvad jeg ønsker, siger Herren".

Ikke mindst Paulus retter igen og igen op på vor hukommelse om dette for nogle af os ømme punkt.

Stolthed, selvretfærdighed, selvgjorthed, selvgodhed, selvviskhed, selvsmagen og selvcentrerethed er blade på samme tidsel. Selv i vor ydmyghed kan der være en god portion stolthed; stolthed har mange klædedragter at iføre sig.

Det er virkelig en disciplin og en hjertets dannelse at iføre sig "ydmyghed" og udmyghedens søstre, "mildhed" og "tålmodighed" (Kol 3:12). Kun Guds Ånd kan hjælpe os og give os et gennembrud med hensyn til det (Gal 5:22-23), hjælpe os til at lære af Jesus, som er "sagtmodig og ydmyg af hjertet" (Matt 11:29), gøre os til et rigets barn, som karakteriseres

af ydmyghedens frugter: medfølelse, sagtmodighed, hunger og tørst efter retfærdigheden, barmhjertighed, renhed af hjertet, fredsskabelse (Matt 5:3-9).

Ser vi hen over vort liv og lader vi det gennemlyse af det, som siges i bjergprædikens saligprisninger og talrige andre steder i Bibelen, så føler vi os meget små.

Bekendelsesmæssigt holder vi fast ved, at "ved nåde er vi frelst ved tro; det skyldes ikke gerninger, for at ingen skal rose sig" (Ef 2:8-9), men før vi aner det, begynder vi at se en fortjeneste i, at vi tror og er frelst, medens så mange andre ikke er det. Og vi tilskriver det os selv, hvis vi ved en sammenligning med de andre, finder os selv mere retskafne, mere respektable, mere moralske, mere gudvelbagelige. Straks er der kommet "døde fluer i salveblanders olie".

Med en fordømmende attitude begynder vi at optræde i diskussioner, langt fra den ærefrygt, vi altid må nærme os

”den Hellige og højt ophøjede med, han som bor i høje og hellige, og hos den, der er knust, hvis ånd er nedbøjet”, han som ”ikke anklager for evigt og ikke vredes altid, for så ville deres ånd svigte for mine øjne, den livsånd, jeg selv har skabt” (Es 57:14-16).

Snart har vi glemt, at det er ”af barmhertighed”, vi er bragt derhen, hvor vi er, og vi begynder at ”færdes i kødelig klogskab (bl.a. moralisme) og ikke i Guds nåde” (2 Kor 1:12).

Mere og mere kommer vi til at ligne den ældre af de to brødre i Herrens lignelse om ”de fortabte sønner” (Lukas 15); sådan burde vi kalde lignelsen snarere end ”lignelsen om den fortabte søn”.

I virkeligheden var der to fortabte sønner, måske var den ældre af dem endda mere fortabt end den yngre, for han nægtede at lade sig forlige med sin faders kærlighed og lukke sin fars kærlighed ind i sit liv. Måske skulle vi også standse lidt op her og tænke efter hvem vi måske ved vores ”ældrebrødre-retfærdighed” har hindret Jesu kærlighed i at nå.

Jesu hyrdekærlighed opsøgte os, og ved Guds nåde fandt den os; vandrer vi nu i hyrdens spor med en opsøgende kærlighed som hans, eller jager vi snarere mennesker væk? Det giver uden tvivl anfægtelse at stille det spørgsmål, ikke mindst til ens egen samvittighed, men det er vigtigt, at vi stiller det.

Alternativet til dette er ikke, at vi glorificerer den yngre bror. Bibelen er totalt fremmed for den sentimentale tilgang til livet, som vi ikke mindst i vor tid stort set lader bestemme alt. Møder vi en sentimental udlægning af et bibelsted, kan vi roligt lade være med at lytte. Den yngre broder var fortabt og havde ødet det liv væk, som Gud havde givet ham, sat det over styr i udsvævelser af mange slags. Men ikke des mindre blev Faderen ved med at elske ham og ved med at spejle efter ham. Det er det underfulde og også gådefulde ved den kærlighed, Faderen har. Brorson synger så stærkt herom:

”Når vi betænke, hvad Faderen tænkte,
da han begyndte at drage os ud,
da han os livet i Midleren skænkede,
smykket’ os faldne til Frelserens brud,
at han os elskte, os onde så såre,
må vi hensmelte i kærligheds tåre,
Halleluja, halleluja!”

Gud bevare os i denne undren.

På Kristi vegne

Kristne må nødvendigvis sige sandheden, men aldrig som kommer den fra os selv eller på nogen måde er vor ejendom.

Først og fremmest må vi resolut stille selv os under sandheden både til dom og genrejsning, både til ydmygelse og til trøst. Men vi må lære at tale ud fra korset og forligelsen med Gud på korset, der som på Kristi vegne siger til mennesker ”Lad jer forlige med Gud” (2 Kor 5:18-21).

Vi må aflægge det at tale på egne vegne, tale på moralens vegne, på lovens vegne, på den menneskelige retfærdigheds vegne, på dydens vegne. Vi må tale som de, der er blevet forligt med Gud, og som ved om sig selv, at vi ingen retfærdighed har i os selv, men alene i Ham, ”der ikke kendte til synd, men af Gud blev gjort til synd for os, for at vi kunne blive Guds retfærdighed i Ham”.

Kunne vi dog få mennesker til at se som Gud ser, ikke som vi ser, og det i alle ting, også når det er abort, ugiftes samliv, skilsmisse, homoseksuel praksis, der tales om.

Når det gælder vore kollegaer, naboer, familiemedlemmer og samfundet i bred almindelighed er det et stort og åbent spørgsmål, hvor meget det tilkommer os at sætte os til dommere over deres liv. Det med at dømme hører den fremtidige verden til (1 Kor 6:1 ff.), og at leve mellem ”utugtige, griske, røvere og afgudsdyrkere” (1 Kor 5:9 ff.) er et grundvilkår for livet i verden, som vi også som kristne må affinde os med til ”de nye himle og den nye jord, som Gud har lovet os” kommer.

Vores ansvar over for dem er at bede for dem, lade dem ”mærke, at vi har et et mildt sind”, være ”lys” og ”salt” for dem, ”holde fred” med dem”, ”elske” dem, fortælle dem om Jesus, ikke at blande os eller snage i deres liv. Disse er i det mindste de retningslinjer Det Nye Testamente lægger for os, og dem gør vi rigtigst i at følge. Kirken som lovgiver for den måde samfundet og mennesker i verden skal leve på er ikke en del af kirkens apostolske opdrag. Noget andet er at advare mennesker mod Guds vrede og Guds dom. Men den advarsel er en integreret del af kirkens forkyndelse af evangeliet.

Noget helt andet er vor færd og vort

ansvar i forhold til kirken. Her kan vi ikke bare være passive tilskuere. Her har vi et personligt ansvar både med hensyn til, hvordan vi selv lever og med hensyn til, hvordan andre lever. Her skylder vi at vejlede hinanden i, hvad der er Guds vilje, og hvad der behager ham, og det gælder både vore handlinger i relation til samfundet, til arbejdspladsen og til naboer, i relation til ægteskab, hvordan det indgås, hvordan det leves, hvordan det skal vogtes og værnes, forældreansvar og ansvar overfor de andre i menigheden, vort sociale ansvar osv.

Ansaret er der, og ingen skal unddrage sig det, men vi skal heller ikke herske over hinanden, blande os i ting, som ikke vedkommer os; heller ikke skal vi være overvågende og censurerende, nøjeregnende, lovviske, mistroiske. ”Til frihed er vi kaldet”, og det er ikke alene et fundamentalt evangelisk princip, men også et princip at indrette sig efter og leve efter, kun følger Paulus til: Brug ikke friheden, som et påskud for kødet, men tjen hinanden i kærlighed” (Gal 5:13).

Men selv i de situationer, hvor der er behov for at sætte noget på plads hos hinanden, er der grund til at passe på os selv.

Paulus og menigheden

Paulus’ forhold til menigheden i Korinth og hans tacklen de mange provokationer, problemer og sorger, den gav ham, er en kraftig anskuelsesundervisning i, hvor nænsomt, vi bør vandre i forhold til hinanden, hvor meget vi skal passe på os selv, hvor nemt det kan gå galt, men også at ansaret er der, og at vi må løfte det; vi kan ikke bare lægge det fra os.

Paulus’ adfærd over for korintherne viser, hvor langt han var nået på ydmyghedens vej, men modsat også hvor megen åndelig skade opblæsthed og hovmod kan fremkalde. De sidste ting var der så rigeligt af hos korintherne, og det gjorde Paulus’ færd hos dem så tornet og sorgfuld og tvang ham også ind i dybe overvejelser over sig selv og sine egne handlinger og motiver. 2 Korintherbrev 10-13 er en eneste stor anskuelsesundervisning i dette.

Det dybereliggende problem med menigheden i Korinth var, at på et eller andet sted i dens modtagelse af evangeliet og dens tro på Jesus var der en defekt, en skade, som aldrig rigtig kom i stand.

Sporadiske omvendelser, selvransagelser og bringen medlemmer under menighedstugt fandt sted; følelsen af harme kunne komme i kog, medens menigheden til andre tider tog ganske nonchalant også på alvorlige forsyndelser i dens midte.

Stolthed over åndelige manifestationer, nådegaver og følelsen af sejr var udtalt blandt korintherne, ligeså benovelsen over åndelige supermænd; Paulus talte ikke rigtig med i det selskab, men nogen dybereliggende anger, nogen dybereliggende sorg over synd efter Guds sind var der ikke. Med sådan en generel indstilling kan det ikke undre os, at der var op til flere udbrud af moralsk slaphed og udbrud af endda meget alvorlige syndige handlinger i menigheden i Korinth. Ligeledes kan det ikke undre, at Paulus havde det svært med netop denne menighed.

Rådvild Paulus

På en måde kan kirken af i dag godt se sig selv i menigheden i Korinth. Manglende forståelse af evangeliet, relativisme i forhold til hvad Guds ord siger, læggen tyngdepunktet andre steder end i evangeliet om Jesus korsfæstet og opstanden, misrepræsentation af hvad kristen frihed er, opblæsthed over egen fortræffelighed, mangel på sand selverkendelse og på ydmyghed, alt det tilsammen virker, at vore dages kirke også ofte er en mudret affære.

I menigheden i Korinth tvinges Paulus til altid nøje at overveje sine ord, sin fremfærd og sine handlinger, for gang på gang viser det sig, at man misforstår ham og misfortolker hans motiver. Er han mild og venlig udlægges det som svaghed, optræder han med fasthed og strenghed er det også forkert. Giver han afkald på rettigheder og slider sig op for deres skyld ænser de ikke motiverne til hans handling, men mistænker ham for uærlighed og stikken til side.

Ikke mærkeligt, hvis Paulus bliver rådvild og knap nok ved, hvad han skal stille op med korintherne. På mange måder må han øve vold på sig selv og optræde over for dem på en måde, han ikke bryder sig om og helst vil undgå. Skammelig praksis og adfærd har han altid lagt afstand til; det lader sig aldrig forene hverken med budskabet i evangeliet eller med evangeliets ånd. Komme med brask og bram

”Stolthed over åndelige manifestationer, nådegaver og følelsen af sejr var udtalt blandt korintherne”

og lade blæse i basun foran sig vil han heller ikke. Komme med smigrende ord og med retorikkens virkemidler er heller ikke i evangeliets ånd eller efter evangeliets orden. Komme i sagtomdighed og ydmyghed, i besindighed og mildhed og dog i den fasthed og frimodighed, som evangeliet giver vil han helst. Komme som en far til sine børn snarere end som en apostel med myndighed til både at bryde ned og bygge op vil han allerhelst. Men hvad vil korintherne? Hvordan skal han komme? Bare han vidste det?

Vi må endelig ikke opfatte Paulus som vankelmodig, en vendekåbe, en ubeslutsom, veg mand. Overhovedet ikke. Han ved hvem han er; han kender sit kald og sin udrustning, han ved i hvis navn og med hvis myndighed han kommer. Men det ligger ham fjernt at udnytte det og på nogen måde prøve med magt at vinde over korintherne.

Deraf hans dilemma. Og det er vigtigt, at vi forstår det som et dilemma. Når vi er i et dilemma, er alle gode råd dyre. Så er vi virkelig afhængige af Gud, så ønsker vi os virkelig hjulpet af Gud. Måske er en af kirkens problemer i dag, at den så sjældent føler sig i et dilemma. Måske er det også den enkeltes personlige problem i hans og hendes omgang med mennesker.

Måske er der noget, vi skal sige fra overfor. Hensynet til Guds sandhed, hensynet til Guds menighed, hensynet til dem selv tilsiger os det. Flygte fra det kan vi ikke, men hvordan skal vi så reagere? Udfolde alle vore retoriske evner, tromle mennesker ned med argumenter, være vrede, hånende, spottende, fryse dem ude, verbalt skælde dem huden fuld, frakende dem al ære?

Hvilken effekt vil det få på os selv? Vil det gøre os hovne, arrogante, ufølsomme, selv gode og selvretfærdige? Vil vi nyde den applaus, nogle måske vil give os for vort mod?

Vil vi stadig tale sandheden og tale den uskrømtet, men iøvigt lade os ydmyge. Optræde med fasthed, men alligevel bævende, ikke vige tilbage fra det, som ellers nemt opfattes som svaghed?

Det er i retning af dette sidste, at Paulus forbereder at komme til Korinth. Han giver sig Gud i vold. Han beder om og håber på det bedste, men han er indstillet på, at Gud endnu engang vil ydmyge ham og ydmyge ham i korinthernes påsyn og omdømme. Det er risikoen forbundet med hans arbejde, et arbejde som kun kan gøres på Guds præmisser og på Guds måde. Men sådan er Gud selv kommet i Kristus. Bliver han ydmyget, vil han heller ikke jamre over det, for hvor ren han end føler sig over for korintherne, er der i en falden verden altid et element af skyld, vi har at svare på. Behovet for at retfærdiggøre os har vi i og med, at vi søgte at blive retfærdige ved tro på Kristus, lagt i Guds hænder nu og på dommens dag; det er ikke længere vor business. Men i det har vi også vor frihed, frihed til at være fri overfor Gud, fri over for andre, fri af vor egen forfængelighed, egne meninger, fri af imagepleje, selvviskhed, ømskindethed og selvmedlidenhed, frihed også over for vort hovmod og vor magtskyge. Vi kan byde det alt sammen farvel og møde morgendagen med hvad den bringer os, hvad den end åbner op for os, være det sig sejr, være det ydmygelse.

Hvor og hvordan det ender i Korinth, ved Paulus ikke. Men han kommer bedende til Gud om, at korintherne ”ikke vil gøre noget ondt, ikke for, at det skal vise sig, at Paulus skal stå sin prøve, men de gøre det gode, selv om det må tage sig ud, som om han ikke stod sin prøve” (2 Kor 13:7. Og føjer han til: ”Vi formår

Af Carsten Thomsen

Blue Like Jazz er cool. Donald Miller er cool, eller han vil i hvert fald gerne være det. Selv når han beskriver, hvor un-cool kristendommen virkelig er, så lyder det cool. Blue Like Jazz er Donald Millers strøtanker om sit omtumlede liv, om hippie-kollektiv, en kristen studentergruppe, sine bohemeagtige venner (både kristne og ikke-kristne), de små "sound-bites" af kristen indsigt, han opfanger og videregiver undervejs - og hans længsel efter et autentisk kristent fællesskab. Bogen har haft enorm succes i USA og været på New York Times bestsellerliste - så den læses langt ud over kristne kredse. Nu foreligger den på dansk.

Donald Millers sprog flyder elegant og lækkert, som en saxofon-solo af Coltrane. Bogen vil nok mest tiltale unge kristne studerende - ja, du kunne nemt give den til en ung ikke-troende og vedkommende ville måske bagefter sige, at det lød cool at være kristen, og at han egentlig ikke behøvede at ændre sin livsstil særlig meget for at blive det.

Misforstå mig ikke. Jeg nød at være i selskab med Donald Miller og hans smidige semi-spirituelle småfilosofien. Han har en befriende evne til at løsrive sig fra den kristne jargon, de religiøse klicheer og formulere tingene på en ny og overraskende måde.

Men undertitlen på bogen (som mærkeligt nok ikke er kommet med i den danske udgave) lyder: "Ikke-religiøse tanker om kristen spiritualitet". Og det får man - de ikke-religiøse tanker - Millers sådan lidt famlende afsøgning af kristen spiritualitet, hvor han elsker at sige ting som "den ide er smuk", "jeg kan godt lide tanken om, at..." eller "jeg føler mig tilpas med den definition" eller noget i den stil. Han behøver ikke lægge sig helt fast på noget, eller være 100 procent overbevist om teologiske udsagn og erklæringer. Lyder de smukke og har han en god mavefornemmelse, så må de vel også indeholde en vis sandhed.

Donald Miller kunne ikke finde på at citere Bibelen (i hvert fald ikke direkte - det er vel ikke særlig cool), han kunne aldrig finde på at skrive "alle mennesker

er syndere", men i stedet småsnakker han: "Jeg køber ideen om, at vi er behæftet med fejl, at der er noget i os, som er ødelagt. Jeg tror, det er lettere at gøre dårlige ting end gode ting. Og der er noget i dette basale faktum, en lille nøgle til meningen med tilværelsen" eller "Jesus er meget optaget af at formidle tanken om vor brudthed, og jeg tror, det er værd at overveje. Intet vil ændre sig i Congo, før du og jeg finder ud af, hvad der er galt med manden i spejlet" - Det er Millers "total depravity" på hverdagsdansk.

Det er lidt svært undertiden at afgøre, hvornår det er den mere afklarede kristne Miller, som skærer igennem, og hvornår det er den søgende og sonderende Miller, der sludrer. Men mange gange er det også vennerne, som leverer guldskornene i samtaler med ham, og dem er han god til at tage fat i.

Hans lidt afslappede holdning til mange ting er indimellem frustrerende. Som når han bebrejder en del af de kirker, han er kommet i, for at være snævertsynede og kun ønsker at prædike republikansk politik og sælge Jesus, som et eller andet produkt. Kritikken er god nok, og han får afleveret en masse rammende pointer, men skriver så i forbifarten: "Nogle af mine venner har forladt deres kirker og er i stedet blevet græsk ortodokse. Det synes jeg lyder meget cool. Græsk ortodoks". Og der lader han den så hænge, sådan lidt,

det er lige meget, hvor du går i kirke, så længe du finder dig godt tilpas. Baptist eller græsk ortodoks - who cares? Denne laissez-faire, laid-back holdning gør sig gældende flere steder -man må jo være inkluderende, ikke ekskluderende, det handler om relationer, ikke om dogma. Der må være plads til alle, også ham den hashrygende med dreadlocks, som elsker røgelsen hos de græsk ortodokse. Man fornemmer, at Miller skriver i slipstrømmen på Emergent Church, uden at han dog bekender sig til nogen retning.

Men det skal siges, at Blue Like Jazz er fyldt med Millers selvironiske humor, et væld af inspirerende historier og anekdoter, og megen klogskab. Min kopi er fyldt med understregninger af vigtige pointer - og jeg nød læsningen. Samtidig - midt i begejstringen over hans vidunderlige prosa - forbliver jeg ret kritisk. Og jo, jeg er klar over det.

Det er ikke særlig cool.

Blue Like Jazz
Forfatter: Donald Miller
Forlagsgruppen Lohse
256 sider, 200 kr.

Af Louis Nielsen

Emerging Churches, eller fortrinligt gengivet på dansk som Kirker i Frembrud optager, mange.

Fænomenet hører sammen med den postmodernistiske kultur (hvordan vi end definerer og afgrænser den) og er tænkt som kirkens (eller nogle kristnes) svar på de udfordringer, som postmodernismen stiller os overfor.

Brian McLaren's trilogi

Et indblik i, hvordan en postmoderne kristen med en evangelikal baggrund tænker, får vi gennem Brian D. McLaren's trilogi *Kristen på en ny måde*, *Historien vi finder os selv i* og *Det sidste ord-og endnu et*, alle fra forlaget Boedal.

Om alle tre gælder, at de er godt skrevne, spændende, udfordrende, tankevækkende, stillende spørgsmål ved mange ting i vores traditionelle evangelikale måde at tænke kristendommen på og praktisere den i vore kirker.

Sådan at blive udfordret og få vore hjerner stimuleret har vi alle godt af fra tid til anden. Brian McLaren's bøger lader man sig let rive med af, især hvis man hører til dem, der ikke er tilfreds med sin egen kirke og nogle gange føler sig stødt og anfægtet både over dens lære og praksis.

Man genfinder noget af sig selv og sine egne negative erfaringer i præstens, Dan Pooles (bøgernes imaginære hovedperson) frustrationer og kampe med sin egen kirke.

Men pas på. Dan Pooles negative erfaringer med den evangelikale kirke kan sagtens tænkes; sådanne kirker og sådanne kristne findes virkelig, men de er ikke nær så almindeligt forekommende, som Pooles historie påstår.

Pooles kritik er ikke helt fair, men stereotyp, grænsende til det karikerende og latterliggørende. Pas også på nogle af Pooles teologiske konklusioner, som han til at begynde med modtager protesterende og med vrede, men som han efterhånden gør til sine egne.

Det er sundt at lade sig udfordre, det er også sundt af få stillet provokerende spørgsmål og til tider også sundt at

gennemleve en troskrise, men slug det ikke råt. Stil modspørgsmål til Niel Oliver (Nemo) - bøgernes anden imaginære hovedperson og deres teologiske nestor – og til Dan Poole og tænk deres argumentationer igennem i lyset af hele den bibelske kanon og ikke kun gennem isolerede og løsrevne skriftsteder.

Måske er du så ved vejs ende ikke helt så overbevist, som du måske har været undervejs.

Det vil være for meget at udråbe Brian McLaren's bøger til Kirker i Frembruds lærebøger i dogmatik, for en sådan har de ikke og ønsker de ikke, og dertil er de forøvrigt alt for forskellige og alt for ustrukturerede, men bøgerne giver os alligevel et praj om, hvad Kirker i Frembrud tænker, hvad de er optaget af, og i hvilken retning de bevæger sig.

Analyse af Kirker i Frembrud

Et par bøger, som har sat sig som mål at analysere Emerging Churches og give os en vurdering af dem, er Asger Chr. Højlunds Emerging Churches – En ny måde at være kirker på (Credo 2008) og Kirker i Frembrud – Fænomenet "Emerging Church" som ekklesiologisk missionsmodel af Poul Nyborg udgivet af Århus Valgmenighed i 2007. Sidstnævnte publikation er et speciale indgivet til Århus Universitets teologiske fakultet. Henvises kan også til en artikel af Bent Bjerring-Nielsen fra september 2007: "Kirkens tabte kulturelle uskyld – ET FORSØG PÅ EN KARAKTERISTIK AF EMERGING CHURCH".

Fælles for disse bøger og artiklen er, at de ser ret positivt, men ikke helt ukritisk på fænomenet Emerging Churches – Kirker i Frembrud. Mest kritisk er Asger Højlund. Interessant i denne sammenhæng er at iagttage, at Emerging Churches er mere spiselige set ud fra en luthersk betragtning end de er ud fra en traditionel evangelikal. Det skyldes ikke mindst, som Højlund fremhæver, Emerging Churches positive sakramentsyn. Ejendommeligt kan det netop forekomme ved Kirker i Frembrud, at disse generelt har mere sympati for oldkirkelig og ortodoks spiritualitet end de har for de evangelikale menighed-

ers traditionelle vægtlægning på ordets forkyndelse. Nyborgs hæfte giver et godt indblik i Emerging Churches historie, ikke mindst i England, ligesom hans beskrivelse af bevægelsens værdier, gudstjenester og opfattelse af kirkens rolle og opgave er særdeles oplysende. Man er blevet mere fortrolig med Kirker i Frembrud efter at have læst hans speciale. Banebrydende for indførelsen af en passende dansk terminologi til beskrivelsen af Emerging Churches er Nyborgs hæfte også.

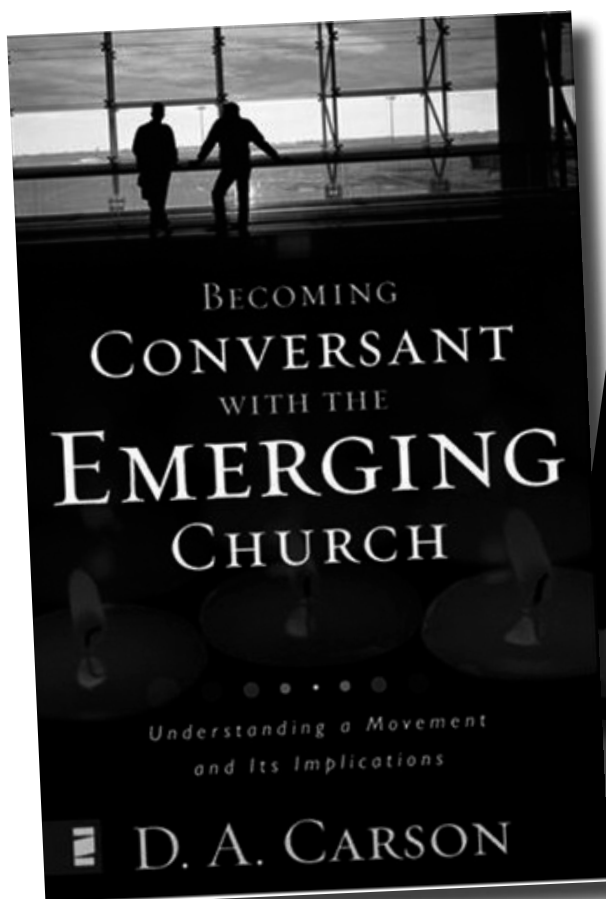
Bent Bjerring-Nielsens artikel er nok skrevet på et for højt akademisk niveau til, at mange af vore læsere kan have et fuldt udbytte af at læse den. Bent Bjerring stiller spørgsmål til Emerging Churches (er ikke helt ukritisk), men synes generelt at have så megen sympati for postmodernistisk tænkning, at denne sympati også kommer til at smitte af på postmodernismens teologiske og åndelige barn, som Emerging Churches vist nok må kaldes.

Denne "anmeldelse" må ikke tages som nogen fuldgældig vurdering af fænomenet Emerging Church eller nogen lokal dansk repræsentation af samme, dertil må man kende bevægelsen og dens medlemmer bedre og have oplevet dens måde at være kirke på. Og sådant kendskab har jeg ikke. Spændvidden mellem menigheder af Emerging Churches type siges at være meget stor. Karakteristik af én kirke kan vise sig fuldstændig forkert i forhold til en anden. Fænomenet er også ret nyt og må have tid til at sætte sig og udvikle sig, før en bare nogenlunde endelig vurdering kan gives.

Formålet med forhåndenværende anmeldelse er heller ikke at fremkomme med nogen formel bedømmelse, kritik eller ros af Kirker i Frembrud, bare at oplyse om, hvor information kan hentes og forhåbentlig indsigt med. I en måske senere artikel vil vi tage nogle af Brian McLaren's synspunkter op til en nærmere analyse og vurdering.

Kritisk kommentar af Carson

Mest givende set ud fra mit hjørne og mit evangelikale ståsted har jeg fundet D.A.Carsons *Becoming Conversant With The Emerging Church* (Zondervan

2005) at være. Dette siger jeg og holder jeg fast ved trods Bent Bjerring-Nielsens kritik af Carson (men også indrømmelse) og Asger Højlands og Poul Nyborgs kritik, selv om deres er mere afdæmpet.

Mig forekommer det, at Carson er fair i sin vurdering af Emerging Churches. Han finder sider ved dem, han roser og anbefaler. Men han finder også sider, ikke mindst ved Brian McLaren, som han er betænkelig ved, nogen sider særdeles betænkelig.

Det må ikke overses, at Carson har beskæftiget sig indgående med postmodernismen og pluralismen. Hans monumentale værk fra 1996 *The Gaging of God* er ikke til at komme uden om, heller ikke hans nyligt udsendt bog *Christ and Culture*. Desuden er han en fremragende bibelfortolker og en og en stor teolog. Hvad også er meget vigtigt er, at han er en brændende kristen, en ydmyg mand, som virkelig ønsker at tjene Guds kirke, også selv om han kender og ikke er ufølsom for dens mange fejl. Carson er virkelig en komet på den evangelikale himmel, og man skal være tidligt oppe, hvis man skal kunne overrumple ham.

Men selvfølgelig er også han et menneske med vore allesammens muligheder for at tage fejl og fejlvurdere.

Det forbliver dog klogt at lytte til Carson og lytte opmærksomt. Hans kommentarer og indvendinger vil altid være vægtige kommentarer og indvendinger. Og hvad vigtigst er, er hans indvendinger bygget op på Skriften. Det kan godt være, at nogen føler, at den postmoderne skepsis om den menneskelige erkendelse er så vægtig, at vi ikke har noget andet valg end at følge trop, men hvad nu, hvis det ikke kun handler om menneskelig erkendelse, men nok så meget om hvad Gud har sagt og åbenbaret og stadig formidler og giver liv og kraft ved sin Helligånd? Bibelen går ikke af vejen for at sige "Så siger Herren", den fører sig frem med et sandhedskrav, den taler ikke i usikre vendinger om det, som hører Gud til.

Tværtimod fortæller den os, at hvad Gud har åbenbaret, kan vi trygt stole på, bygge på, have tillid til, håbe på, handle på og trygt give videre til kommende

slægter. Apostlene går ikke af vejen for at tale om ting "vi er forvissede om", om ting "vi véd", om ting vi helt sikkert tror på; om noget der står fast og ligger fast og står fast til evig tid; Nytestamente kalder kirken "sandhedens søjle og grundvold". Bibelen taler også meget bestemt om bestemte ting og tolker bestemte ting meget bastant.

Carson giver Bibelens udsagn fuld valuta og nægter at relativisere dem. Det er det, vi nogen gange har på fornemmelsen, at Brian McLaren gør. Deraf vor skepsis over for Brian McLaren, selvom vi gerne vil anbefale hans bøger, men læst spørgende og kritisk.

Gennem Stalddøren

De få tiloversblevne af den lille trofaste kæmpende skare af narniere og venner af Narnia har som ordren lød trukket sig tilbage til den hvide klippe. De kæmper stadig tappert, men overmagten bliver stadig større, og mange nye er nu kommet til. Der er ikke længere noget virkeligt håb om at kunne vinde slaget og tilbageero-bre Narnia. Den frygtede stald og dens ildevarslende stalddør venter.

Men endnu kæmper de og kæmper tappert. Eustace er den første som kæmpende og sparkende slæbes hen til stalddøren og kastes ind i stalden. Jill kan ikke lade være med at græde, men hun er omhyggelig med at undgå, at hendes tårer skal gøre hendes bue våd.

Hun er stadig i kampen, og hendes du-
elighed i kampen tæller mere end hendes overgivelse til hendes private sorg.

Dværgene, som kun vil være sig selv og hverken vil have "aber eller løver eller konger til at bestemme over sig og heller ikke de sortsmudskede calormere" skyder nu, da Tirian og hans lille flok er i defensiven mod calormerne, som for et øjeblik koncentrerer deres angreb mod dværgene og snart bærer elleve af dem hen til stalden, som Rishda Tarkan nu kalder Tashs helligdom.

Og da de elleve dværge, en efter en, var blevet sparket ind gennem den mørke døråbning, og døren igen var blevet lukket, bukkede han dybt foran stalden og sagde: "Disse er også en del af vort brændoffer, herre Tash." Og alle calormerne hamrede den flade side af sværdene mod deres skjolde og råbte: "Tash! Tash! Den store gud Tash! Ubarmhjertige Tash!" (Nu prøvede de ikke længere at kalde ham "Tashlan").

"Det sidste slag" er historien om det store opgør, som gør en ende på Narnia og på Narniakroniken og åbner op for Aslans evige rige. Det er dermed også det endelige opgør mellem lys og mørke, fri-

Kommentar til kapitel 12 i C. S. Lewis' Narnia-bog "Det Sidste Slag".

Af Louis Nielsen

hed og trældom, sandhed og løgn, godt og ondt, den sande Aslan og den falske Tashlan (Jesus Kristus og Antikrist).

Og alt er bragt dertil, hvor der ikke længere spilles med fordækte kort, hvor ingen kan være i tvivl om, hvad kampen gælder. Dette med, at Aslan og Tash skulle være den samme, og at en syntese mellem dem skulle være mulig, er nu droppet. Men som sagerne står lige nu, ser det også ud til, at det er Tash, som har vundet. Men vent en kende. Den konklusion er vist for tidlig draget.

Tash er i alle henseender modstykket til Aslan. Heksen optræder ikke i nogen form eller nogen skikkelse i Det sidste slag. Men går det ikke an at opfatte Tash som den sidste og endegyldige manifestation af alt det, heksten eller heksene har stået for? Ondskaben kræfter har haft mange skikkelser at iføre sig og præsentere sig i gennem tidernes gang, men dybest set er

det Satan, Guds ærkemodstander, der har stået bag dem alle og har inkarneret sig i dem alle. Nu, hvor alting ender, træder han frem som endetidens store Antikrist. Tash er et forfærdeligt uhyre, stinkende, et konglomerat af menneske og dyr.

Kilden og Klippen

Den lille gruppe ved den hvide klippe så disse ting og hviskede til hinanden. De havde fundet en lille kilde, der sprang frem af klippen, og havde alle stillet deres tørst - Det er svært at komme uden om, at der er en del symbolik i disse få linjer. Den lille gruppes forhold og situation er fortvivlet, enden er nær for dem, og alligevel har de noget, som deres fjender ikke har, en klippe og en kilde, noget som står fast, og som forfrisker og kvæger på samme tid.

Jesus opfattes i Det Nye Testamente både som klippen og kildespringet. For Israels folk i ørkenen var der "en åndelig klippe, som fulgte med, og den klippe var Kristus", siger Paulus i 1 Kor 10:4. Det Gamle Testamente henviser gang på gang til Guds frelse under billedet af en klippe og et kildespring.

Vi står for Narnias vedkommende lige ved enden, Eustace er væk, og snart vil de alle være væk. Alligevel er her noget, som midt i forgængeligheden er uforgængeligt, og som forfrisker, kvæger og trøster. "Den, der drikker af det vand, jeg vil give ham, skal aldrig i evighed tørste. Det vand, jeg vil give ham, skal i ham blive en kilde, som vælder med vand til evigt liv" har Jesus sagt (Joh 4:14).

De var så tørstige, at de syntes, at de aldrig havde smagt noget bedre i hele deres liv, og mens de drak, var de muntre og glade og kunne ikke tænke på andet.

Hvor vidunderligt!

Et øjeblik havde de været i en oase, havde haft en himmeloplevelse, kunne vi næsten sige. Men hurtigt var de tilbage i kampens stemmel og i den angst, den

fyldte dem med: *Jeg har en forudelse om, at vi alle, en efter en, kommer til at gå gennem den mørke staldør inden morgen. "Jeg kan nævne hundreder af måder, jeg hellere ville dø på", sagde Poggin. "Ja, det er en uhyggelig dør," sagde Tirian. "Den minder mere om en mund."*

Det er en uhyre interessant dialog om staldøren, som udspinder sig her. Staldøren er rig på symbolik, og fordi ingen ved, hvad der sker inde bag den, og hvad der møder en der, er den uhyggelig, som den er gådefuld. "Den minder om en mund" siger Tirian, en mund redde til at opsluge en, fortærrer en, tilintetgøre en, og gøre det på en brutal, uværdig måde.

Kan vi forklare døden eller i det mindste dødsårsagen, og står vi i en helterolle, når vi dør, eller dør vi omgivet af ceremonielle handlinger og mediernes bevågenhed, så opleves døden måske tålelig, men så heller ikke mere.

Dødens uhygge og døden som en mund, der sluger os, og som aldrig bliver mæt, er et mere realistisk billede af døden - og et mere bibelsk. Døden og dødsriget er fjender, virkelige fjender. Tirian har fat i den rigtige ende. "Syndens løn er døden"; "døden kom til alle mennesker, fordi de alle syndede". Sådan taler Paulus. "Dødens brod er synden" (1 Kor 15:56). Synden gør døden så smertefuld, gør den til den store regning, det store arkiv af skyld og brøde, som skal gøres op. Derfor er døden forfærdelig, og derfor er vi bange.

Vi kan intet gøre ved det. Det er det endnu forfærdeligere. Men, men

"Åh, kan vi da ikke gøre noget?" sagde Jill med skælvende stemme. "Nej, min kære ven," sagde Ædelsten, idet han blidt gnubbede sin mule mod hende. "Men for os er det måske døren til Aslans land, og vi vil spise af hans bord i aften".

Det er "det sidste slag" og mørket, ondskaben og døden har overmagten. Calormnerne repræsenterer en dødens kultur, Tash er den "ubarmhjertige", den store dræber og fortærer. "Tyven kommer kun for at stjele og slagte og ødelægge. Jeg er kommet, for at de skal have liv og have i overflod", sagde Jesus (Joh 10:10).

Over for verden, djævelen og døden er vi magtesløse på grund af vores venden os bort fra Gud. Men Jesus har budt os at "være frimodige", for han har overvundet både verden, djævelen og døden

(Joh 16:33; Kol 2:14-15; Heb 2:14-15; 1 Joh 5:4-5).

Ædelsten, som flere gange har vist sig som en af de viseste og mest modne i det lille selskab, kan med sin "gnuben af sin mule" mod Jills kind og sine tillidsskabende ord bringe hende til ro: "Men for os er det måske døren til Aslans land, og vi vil spise af hans bord i aften". "Os dog ingen død kan true,/ men dens bud/ løser ud/ tusindfold af møde,/ lukker dør for sorgestimlen,/ så vor sti/ bliver fri/ ind til fryd i Himlen". Sådan sang Paul Gerhardt, og sådan kan vi synge.

Rishda Tarkan lover amnesti til udvalgte medlemmer af det lille selskab, til vildsvinet, hundene og enhjørningen, men et bur i mogulens have og en plads i mogulens kennel og at blive spændt for en vogn er ikke engang en fristelse for nogen af de her nævnte skabninger. Tilbudet er latterligt. Men dybest set er det altid sådan med verdens "gode" tilbud. Livet er dyrebart, men det er nemt at sælge det, sælge det alt for dyrebart. Aslan og Aslans land er uendelig meget mere tiltrækkende, også selv om vejen til det går gennem den gruvækkende staldør. Vore venner er ikke så meget som et sekund i tvivl, og det eneste svar, Rishda Tarkan modtager på sit "tilbud", er "knurrende stemmer".

Den sidste kamp

Og så begyndte den sidste narniske konges sidste kamp. Lewis lader os ikke i tvivl om, hvad dette går ud på. Den sidste

konge, den sidste kamp. Narnias ende er kommet. Men Tirian og hans sidste venner (igen ordet "sidste") kæmper for livet.

Igen kommer en af disse kloge refleksioner, som vi er stødt ind i gang på gang i vor læsning af Narniafortællingerne. *På en måde var det ikke nær så slemt, som du måske forestiller dig. Når man bruger alle sine kræfter til det yderste - dukker sig for ét spyd og springer over et andet, hopper frem, trækker sig tilbage, gør omkring - har man ikke tid til hverken at blive bange eller bedrøvet. Tirian vidste, at han ikke kunne gøre noget for de andre nu; de var alle prisgivet.*

Vi frygter alle "det sidste slag". Hvor-
dan det end kommer til os, frygter vi det. Vi frygter vor egen død; hvordan vil den ske? Skal jeg igennem megen lidelse, smerte, anfægtelse før jeg når dødens port? Vi frygter afskeden med vore elskede og kære. Vi frygter at lægge ned og blive lagt ned. Måske plages vi også af bevidstheden om skyld, og af frygt for at skulle møde Gud. Ingen af os ved på forhånd, hvilken død vi får. Og Gud være være tak for det.

Vi frygter også "det sidste slag", hvis vi hører til dem, som vil komme til at opleve "de sidste dage" med Antikrists herredømme, "dyrets" hærgen, verdens undergang og omstyrtelse. Vil vi kunne stå på den dag? Vil vi kunne holde ud? Men siger fortællingen os. Det er på en måde ikke så slemt, ikke nær så slemt, som vi forestiller os. Først og fremmest, fordi Gud trods alt mørke og gudløshed bliver hos os med sin nåde og hjælp og med det "ord, som aldrig glipper".

Hvis vi så også er optaget af det, vi rettelig skal være optaget med, nemlig med at kæmpe, passe vor dont, passe det, vi er sat til, så er det også en lynaflyder mod frygt og ængstelige tanker.

En sejr undes det Tirian at få. Tirian fik en pludselig indskydelse. *Han smed sit sværd, kastede sig frem, ind under tarkanens susende krumsværd, greb med begge hænder sin fjende ved bæltet og sprang ind i stalden, idet han råbte: "Kom så selv ind og mød Tash!"*

Det er en yderst dramatisk, spændende og sketsættende scene som følger. Og tillige rummer den flere teologiske overvejelser. Vi må derfor hellere slutte for denne gang og først i næste artikel vende tilbage til det, som nu sker i stalden.

Wall-E begynder mere dristigt end nogen anden tegnefilm. En lang indledning på næsten 40 minutter uden dialog - men kun med baggrundsmusik og robotten Wall-E's sjove og underlige lyde. Det tager lige fem minutters "hvad-er-dog-det-her-for-noget?" og så er man ellers opslugt i det lille menneskeskabte væsens tilværelse.

Vi skriver 2800 - og de seneste 700 år har Wall-E været mutters alene på en affolket jord, der er blevet ubeboelig på grund af menneskets miljøsvineri og overforbrug. Den sidste rest af menneskeheden svæver rundt på en rumstation et eller andet sted derude i rummet.

På rumstationen vegeterer menneskeheden, finder vi senere ud af. Opfedet som slagtesvin, uden at røre en finger, får de serveret underholdning og mad døgnet rundt. Forbrugerismens totale sejr. Men de har glemt det vigtigste i livet, nemlig relationer, kærlighed til hinanden. De sidder som burhøns i deres små bløde stole - uden forbindelser.

Nede på jorden er Wall-E ensom, forfærdelig ensom, men i alt skraldet finder han ting, der får ham til at drømme om noget mere og andet - bl.a. en musical og kærlighedsscene i en videofilm, som han ser igen og igen - og en dag kommer en anden robot til jorden EVE - "hun" eller den er dog ret kold og fjendtligt indstillet - men bliver langsomt tøet op af Wall-E's ukuelige kurmageri.

Dette er den omvendte verden. Det er

en mekanisk tingest som lærer mennesket, hvad det vil sige at være menneskelig. At lære at elske hinanden igen. Og det gør Wall-E med hans uselviske kærlighed, der lægger sit liv ned for andre.

Man må igen juble over Pixar-folkenes kreativitet og overflod af gode historier. Det er dristigt at vælge to hovedpersoner, der kun kommunikerer gennem lyde og udtryk, men det virker.

Det er instruktøren af Find Nemo, som igen fører an i løjerne. Andrew Stanton er kristen og han forklarer i Christianity Today om hans ide med filmen:

- Det største bud er at elske hinanden. Så det var det perfekte mål for den ensomme robot på jorden, at lære at elske. Det kræver en kærlighedsgerning at bryde vores rutiner og vaner. Du kan skyde skylden på forbrugersamfundet, men der er en million andre ting, som distraherer os og forhindrer os i at knytte bånd til de mennesker, der er tæt på os.

Wall-E er en smuk og opløftende fabel for børn og voksne.

Har du hørt, at den og den har gjort det og det?

- Er det sandt? Hvor ved du det fra?

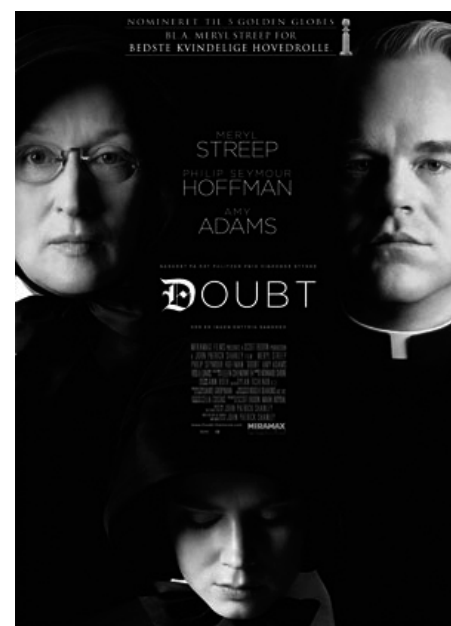
- Det har en af mine venner fortalt mig. Hun hørte det vist fra moderen.

- Hold da op. Sørgeligt, men det kommer egentlig ikke bag på mig.

Mon ikke vi alle har været part i en sådan samtale? Dommen over næsten er allerede faldet, inden vi overhovedet ved noget med sikkerhed. Mistanken, mistilliden og tvivlen er sået, rygter og sladder breder sig som gift imellem os.

Det er udgangspunktet for det fortættede drama, der udelukkende foregår inden for murene på en katolsk skole og den tilhørende kirke i Bronx, New York i 1964. I åbningsscenen holder den nye præst, Fader Flynn (Philip Seymour Hoffman), en prædiken om tvivl - så vi slet ikke er i tvivl om hovedtemaet.

Filmen foregår i et blæsende efterår - og det er forandringens vinde, som den diktatoriske forstander søster Aloysius (Meryl Streep) hele tiden forsøger at stænge i for. Symboliseret i det altid åbne vindue i hendes kontor, som hun må lukke til. For forandring er i Aloysius'

verden stort set altid lig med verdslighed. Synd. Ondskaben selv. Det er Fader Flynn, der bringer reformer med sig, så han er hovedfjenden i Aloysius' verden. Da præsten viser en særlig interesse for en af drengene på skolen og en dag kalder ham op på sit kontor - og eleven vender tilbage lugtende af alkohol, fælder forstanderen hurtigt dommen.

Tilskuerens bevidsthed om pædofili-skandalerne i den katolske kirke gør, at vi også ser på Fader Flynn med mistro. Men han benægter med stor overbevisning alle anklager, og selvom søster Aloysius ikke har nogle konkrete beviser er hendes korstog uafvendeligt, båret af hendes skråsikre tro på egen sunde dømmekraft og ufejlbarlighed.

Midt mellem de to kampaner står søster James (Amy Adams), der kæmper med tvivl og anfægtelser. Hun ønsker at tro på præstens uskyld, men er også underlagt Aloysius' dominans. Det er hende, vi identificerer os med, som hun prøver at stykke de forskellige brikker sammen. Vi ønsker som hende klarhed, en afgørende tilståelse og domfældelse, der fjerner enhver tvivl - og heri lægger filmen spændt ud mellem tvivl og tro.

Doubt er baseret på et teaterstykke - og der er tale om et ret stillestående kammerspil, der dog eksploderer i korte øjeblikke i scener, hvor hvert ord er som kugler, der sendes af sted med stor styrke.

Carsten Thomsen

Dødsstraf

Det 6. bud - Du må ikke begå drab (2)

“Har jeg forbrudt mig og gjort noget, der fortjener dødsstraf, så vægrer jeg mig ikke ved at dø” (Paulus til Festus, Ap. G. 25:12).

“Blod vanhelliger landet, og for det blod, der udgydes i det, kan der kun skaffes landet soning ved blodet af den, der udgød det”.

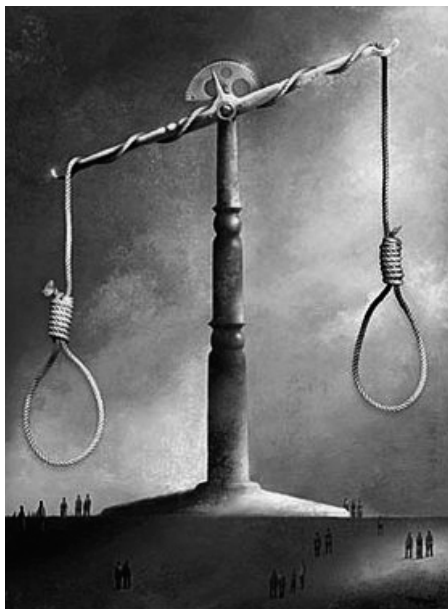
En diskussion om dødsstraf vækker mange følelser, og der er da også stor uenighed blandt kristne om, hvordan dødsstraffen i Det gamle Testamente skal forstås i lyset af Det nye Testamente.

Vi ønsker alle en retfærdig dom. Men hvad er en retfærdig dom i en mordsag? Hvad med ham, der har dræbt konen og sine to børn? Terroristen, der har dræbt hundreder af civile? Nazi-forbryderen, der står med tusinder af menneskers blod på sine hænder?

Den sidste person blev henrettet i Danmark i juli 1950 for landsforræderi. Det ville være politisk selvmord i dag at kræve dødsstraffen genindført, ja, i hele EU er der en meget bred enighed om at kritisere især USA for deres brug af dødsstraf. Alligevel viste en meningsmåling, da Saddam Hussain skulle henrettes, at over halvdelen af danskerne syntes, at det var OK. Så selvom loven siger et - så er der stadig en eller anden retsfølelse i befolkningen, der ikke helt slipper tanken om dødsstraffen.

Umiddelbart kunne man også tage ord som barbarisk i sin mund om den elektriske stød, en galge eller giftsprøjte. Hører det hjemme i et moderne samfund? Samtidig rejser der sig en protest i ens indre, når bestialske mord begås på børn, og morderen efter en 10 år igen er på fri fod. Vi føler ikke, at retfærdigheden er sket fyldest. Forbrydelsens alvor er blevet ignoreret.

Den retfærdige straf

Af Carsten Thomsen

I et bibelsk perspektiv står det klart, at morderen fortjener at dø. “Den, der udgyder menneskets blod, skal få sit blod udgydt af mennesker. For i sit billede skabte Gud mennesket”.

Her er vi tilbage ved tidernes begyndelse i 1. Mos. 9:6. Tidsånden dengang var præget af Lemeks ord til sine koner: “Jeg dræber en mand for en flænge, et barn for en skramme. Hævnes Kain syv gange, skal Lemekhævnes syvoghalvfjerds gange.” Det blev værre, da Lemeks søn Noa levede. “Herren så, at menneskenes ondskab var stor på jorden, og at alt, hvad de ville og planlagde dagen lang, kun var ondt...Jorden var fordærvet og fyldt med vold for øjnene af Gud” (1. Mos. 6:5,11). Gud besluttede at udslutte menneskeheden og begynde forfra med Noa, og det første Gud gjorde efter syndfloden var at udtale ordene i 1. Mos. 9:6. Og tilføje bagefter: “Men I skal blive frugtbare og talrige, I skal vrimle på jorden og blive talrige på den.”

Her udtales dødsstraffen før den specificeres i Moseloven, der jo gjaldt i

en bestemt tid i Det gamle Testamente for Israel, som var underlagt helt specielle privilegier og ansvar. Ordene til Noah synes at have en bredere appel til hele menneskeheden gennem alle tider.

Dødsstraffen i 1. Mos. 9:6:

* Den primære årsag til dødsstraffen er, at mennesket er skabt i Guds billede, og derfor krænker drabsmanden Gud, som er livets kilde, og han der alene skænker livet som en gave til mennesket. Morderen må derfor gengælde med sit eget liv. Dødsstraffen peger på, at vi lever i et moralsk univers, og at mennesket til syvende og sidst står ansvarlig overfor Gud. Den peger på, at Gud er en retfærdig Gud, der må dømme synden. Det er også sådan Bibelen taler om Guds kommende vrede i den endelige dom: “Han vil gengælde enhver efter hans gerninger” (Rom. 2:5, Joh. Åb. 20:11-15).

* Den udtales kun som en straf for mord. Ikke for en skramme, som Lemekh ville det - eller syv mand for en mand. Gud udmåler en retfærdig straf.

* Dødsstraffen er en beskyttelse af den enkelte i samfundet. Det synes som en modsætning, at dødsstraffen indføres, samtidig med ordene “bliv frugtbare og talrige”. Men netop dødsstraffen er i denne sammenhæng med til at få bugt med det anarki og den sanseløse vold, der herskede før syndfloden. Det kommer også frem i 5. Mos. 19:19-20 om dødsstraffen: “Du skal udrydde det onde af din midte. Andre skal høre det og blive bange, og man skal ikke mere begå så ond en handling hos dig”.

En ny pagt - en ny tid

Vi må sige, at dødsstraffen har en meget mere konkret og konsekvent betydning i Det gamle Testamente, som den ikke har under den nye pagt. Under den gamle

pagt blev Guds frelsesplan forberedt igennem et folk her på jorden, Israel. Det jødiske folk var på en måde både stat, folk og menighed på en gang, og Gud var Israels egentlige leder og konge.

Folk og nationerne bliver på en mere direkte og konkret måde ramt af Guds straf og dom end vi ser det i den tid, vi lever i i dag. Når der i Det nye Testamente tales om dom, så gøres det mest i forbindelse med dommen på den yderste dag, når Jesus kommer igen. Det rige, som der tales om i NT, er Kristi rige som udbredes på en anden måde, mere skjult, gennem forsagelse, forfølgelse og lidelse, og den nye pagt er ikke bestemt til at skulle regulere magter og myndighederne, men er af åndelig natur og har til formål at skabe og fastholde et ret forhold til Jesus.

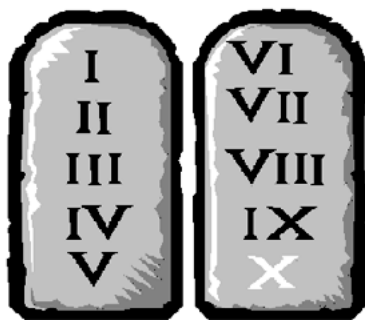
Det betyder ikke, at fordi Jesus siger, at vi skal vende den anden kind til - eller den, der er uden synd, skal kaste den første sten - så udelukker han hermed dødsstraffen. Jesus afviser ikke statens ansvar og ret til at dømme forbryderen - men han advarer den kristne om ikke at gå ud i en personlig vendetta men snarere vende den anden kind til - elske sine fjender og tåle ondt for Kristi navns skyld.

Myndighedernes sværd

Det klassiske afsnit om myndighedernes ansvar, som altid tages frem, er Romerbrevet 13: "Ikke for ingenting bærer myndighederne sværd; de er Guds tjenere og skal lade vreden ramme dem, der gør det onde". Mange ser "sværdet" som en henvisning til dødsstraf, selvom nogle mener, at det måske ligeså meget henviser til statens militære magt i forbindelse med krig og oprør osv. Men fordi Gud har givet myndighederne "sværdet", så står der intet om, hvor ofte dette sværd skal tages i brug og hvor dødeligt slaget skal være.

Vi bliver også nødt til at se strafudmålingen i den samfundsmæssige situation, hvori retfærdighed skal udøves og administreres. For der er et samspil - både mellem hensynet til en retfærdig dom og myndighedernes evne til gennem retsudøvelse at holde ro og orden.

Vi lever ikke i et ørkensamfund, hvor der ingen sikre fængsler eksisterede, og hvor der var brug for en meget hurtig, direkte og konsekvent afstraffelse for at

forhindre volden i at brede sig. Dengang tjente dødsstraffen et klart formål uden alternative holdbare løsninger.

Vi lever i en tid med topsikrede fængsler, hvor folk kan spærres inde på livstid - en form for straf, der ikke var udbredt på Bibelens tid. Vi har andre midler til at holde morderen fra gaden og sikre ro og orden og fred for den enkelte. Det er værd at overveje, om fængselsstraffen kan idømmes som maksimum-straf, samtidig med, at vi understreger menneskets værdighed, som skabt i Guds billede

Dom og nåde

Det er også værd at overveje, hvordan begreber som nåde og barmhjertighed spiller ind i opgaven med at fælde en retfærdig dom. Lad os ikke sætte retfærdighed og nåde over for hinanden som modsætninger.

Herren dømmer og straffer, men det bliver gentaget flere gange i Det gamle Testamente, at han er "en barmhjertig og nådig Gud, sen til vrede, rig på troskab og sandhed". Overraskende nok får det første mord ikke de konsekvenser, vi kunne tro. Abels blod råbte til Himlen, men Kains liv blev alligevel sparet. Dødsstraffen blev ikke eksekveret. Det samme med David efter både utroskab og drabet på Urias: "Da sagde David til Natan: "Jeg har syndet mod Herren." Natan svarede David: "Så tilgiver Herren din synd. Du skal ikke dø". 2. Sam. 12:13. Dødsstraffen i Bibelen er en maksimum-straf, men ikke en, der faldt i alle drabssager. Ja, faktisk ved vi ikke, hvor ofte den blev eksekveret.

Princippet om at "overvinde det onde med det gode" bør også være indbygget i ethvert retssystem. Vi taler her om "formildende omstændigheder", som ofte kan spille ind i mordsager - og det er jo også grunden til, at dødsstraffen langt fra i alle tilfælde af ret oplagte mordsager ikke bliver idømt i USA.

I amerikanske retssags-film vil dommeren som regel efter dødsdommen sige: "May God have mercy on your soul". Om dette rent faktisk sker i virkeligheden ved jeg ikke - men sætningen peger på, at der bag dødsdommen står en både retfærdig og nådig Gud. Som har givet myndighederne autoriteten til at straffe det onde - men at denne Gud også er nådig. Retfærdighed og nåde forenes i korset, hvor Gud fuldt ud demonstrerer begge ting. Årsagen til, at Gud overhovedet kan tilgive menneskets ondskab er, at Jesus selv har båret den på korset, hvor han blev gjort til morder og drabsmand. Dommeren selv står frem og betaler skylden med sit eget liv.

Hele dette transcendent aspekt i dødsstraffen - eller straf generelt - eksisterer stort set ikke mere. I et demokratisk og sekulært samfund er det dommeren, der på statens eller retter massernes vegne, idømmer forbryderen en straf. Og dødsstraffen ses som den ultimative afslutning og mørke, mens Bibelen stadig er åben for nåde - selv på dødsgangen - eller for forbryderen ved siden af Jesus på korset, der angrede og blev tilgivet.

Dødsstraf i USA

Når vi ser på USA, så er der flere ting, der gør mig betænkelig ved dødsstraffen, som den praktiseres i dag. Den store majoritet af dem, der sidder på dødsgangene er fattige, der med en overbebyrdet beskikket advokat ikke har fået ret til det samme forsvar som en rig, der kan betale et helt hold af advokater til at føre sin sag og få vendt enhver sten i sagen, der er til hans fordel. Det kan få en amerikansk kristen modstander af abort til at skrive dette:

- Dødsstraffen er ikke reserveret for dem, der begår de værste forbrydelser, men dem, der har de dårligste (eller mest overbebyrdede, red.) advokater. Hvornår har vi sidst set en rig mand blive henrettet i USA?

Desuden udelukker dødsstraffen muligheden for at genoprette fejl. I USA er der siden 1976 blevet løsladt over 120 fanger fra dødsgangene, mens over 1100 er blevet henrettet. Det betyder ikke, at alle 120 pr. definition har været uskyldige - men der er begået fejl i retssagerne og i flere tilfælde har nyt DNA-materiale påvist, at den dømte var uskyldig. Det er foruroligende.

Der er også blevet lavet flere studier, som påviser, at det er 3-4 gange mere

sandsynligt at blive idømt en dødsstraf i USA, hvis man dræber en hvid person frem for en sort person. Hvorvidt disse studier holder vand ved jeg ikke, men det får en til at tøve lidt på aftrækkeren. Så midt i ønsket om at fælde en retfærdig dom, så er der også en vilkårlighed i hvem, der får dødsstraffen, som virker uretfærdig. Disse to ting må vejes op mod hinanden.

Der er heller ikke meget, der tyder på, at dødsstraffen i USA virker voldsomt afskrækkende, selvom dette er noget, der er svært at føre bevis for. I hvert fald ikke, som den praktiseres i dag, hvor folk stuves væk på dødsgangen, nogle gange i 10 eller 15 år, før den egentlige straf falder. Der er ikke tale om nogen konsekvent og hurtig eksekvering af dødsstraffen.

Efter alle disse overvejelser, så lad mig blive lidt mere specifik: Principielt ser jeg intet forkert i dødsstraffen som sådan, og mener at den står åben som en mulighed. Der er ondskab, der er så alvorlig, der er forbrydelser, som er så afstumpede, at dødsstraffen ikke kan udelukkes. På den anden side har vi livsvarigt fængsel som en mulighed, der ikke eksisterede på Bibelens tid, og som er en alternativ løsning. Jeg mener ikke, at Det nye Testamente direkte befaler, at myndighederne partout skal tage dødsstraffen i brug, men at den heller ikke direkte forbyder den. Der gives ingen nemme løsninger i en syndig verden, i et samfund, der har mistet fornemmelsen for en transcendent Gud og hvor retssystemerne heller ikke virker perfekt.

Ateistisk Andagtsbog

Bøger

"Ateistisk andagtsbog"
Leif Andersen,
2. reviderede udgave 2008, Credo.

Førsteudgaven af denne bog kom for nogle år siden og var manuskriptet til de radioandagter Leif Andersen dengang havde holdt i programmet "Ord til dagen". Den nu foreliggende genudgivelse er en kraftig udvidelse af førsteudgaven.

Som dengang lægger Leif Andersen ikke skjul på "en stående strid i mit eget indre". Om den strid skrev han i forordet til 1. udgaven: "Den strid er ikke af ny dato. Den begyndte, før jeg endnu kendte ordet ateist".

Tro på anfægtelsens vilkår

Leif Andersen er altid god at gæste, vi tager altid noget med os fra ham; som få formår han at føre os igennem den farefulde sejlads i farvandet mellem tro og tvivl, mellem spørgen og vinden svar, mellem fortvivelse og håb.

Leif Andersen manipulerer ikke, men går hårdt til spørgsmålene, også der hvor de virkelig gnaver og gør ondt. Han er også redelig og ærlig og forsøger ikke at flygte fra de mere ubehagelige sider af tilværelsen, søger heller ikke efter de bekvemme og nemme svar.

Han er overbevist kristen, men på anfægtelsens vilkår. Men netop derfor bliver Jesus Kristus større, mere forherliget, mere anbefalelsværdig, mere troværdig

for læseren, og efter endt læsning siger han mere overbevist end nogensinde: "Ja jeg tror, hjælp min vantro!". Trossiden i anfægtelsen har fået mere vingefang og mere fast grund under føderne.

Nyt i denne udgave af bogen er en diskussion omkring det nye ateistiske røre som Dawkins, Sam Harris og Christoffer Hitchens har sat i gang. Ikke mindst i sin håndtering af denne diskussion viser Leif Andersen sig fra sin mest overbevisende side.

Men der er meget andet godt at hente fra bogen. Bogen er skrevet under anfægtelse, og den anfægter. Men den nøjes ikke med at stille spørgsmål, den giver også svar. Den provokerer, men dens hensigt er ikke at provokere, men at give klarhed. Den vækker af dvale og dørkhed. Og sådanne udfordringer har vi brug for, hvis vor tro skal forblive spændstig og vital. Mentalt dovenskab har de fleste af os en hang til. Det gør den noget ved.

Tvivlen trætter

Måske kan vi godt hen mod slutningen af bogen føle os lidt trætte og synes, at nu har vi fået lidt for meget om tvivl og fået stillet lidt for mange spørgsmål, og længes efter vished, hvile og sjælefred. Tankerne er blevet trætte. Men de er også blevet vakt og blevet øvede.

Måske har vi da lyst til at bede: "Når jeg har tænkt mig træt til døden, sig så hvad du har tænkt, o Gud. Da kan jeg se, at morgenrøden bag tvivl og smerte vælder ud".

Hvis Leif Andersens bog hjælper os til det, er det ikke den ringeste tjeneste, den gør os.

Velskrevet, velargumenteret, også med humor, alvorlig men også somme tider lystig, med respekt for andre, men også med dyb kærlighed til Bibelen og til Guds åbenbarede sandhed, vi har svært ved at slutte vor anbefaling af denne bog.

Køb den og læs den selv. 200 kr for mere end 200 sider; meget måske, men ikke for meget for en bog så fuld af perler.

Louis Nielsen

Lovsang over alle lovsange

Grundtvig: Lovsynger Herren min mund og mit indre

Denne pragtfulde lovsangssalme af Grundtvig er i en af flere gendigtninger af Det Gamle Testaments Salme 103 - den største af alle lovsangssalmer.

Helge Dahn skriver i Salmehåndbogen: "Salmeforskeren Niels Møller fremhævede gerne Den danske Salmebog for dens spændvidde; den rummede mange forskellige toner, men – tilføjede han – "måske mangler den danske kirke den engelske kirkes og oldkirkens højstemte lovsangstone, der ligesom forsøger at istemme englenes store skabelseshyldest til Herren".

Denne mangel føles mindre, efter at denne festlige salme er kommet med i kirke-sangbogen. Og Grundtvigs gendigtning står ikke tilbage i vælde, men følger endda mange pragtfulde billeder til.

Grundtvig følger forlægget fra Salme 103 ret nøje, men tilføjer det flere billeder, som han henter ind fra den gammelnordiske verden såsom "højsæde" og "høvdingeskare". Ligeledes benytter han sig af den gamle mængdebetegnelse "skok" (snese).

Hvor Salme 103 taler om, at "Herren udfrier dit liv fra graven" synger Grundtvig: "Løskøbt har han dig blandt Helvedes fanger", og hvor den bibelske salme siger "Du bliver ung igen som en ørn", siger Grundtvig "Sol-fuglen lig bliver ung du igen". Grundtvig henviser hermed til myten om Fugl Fønix, som efter at have levet 500 eller 1000 år døde og brændte op i sin rede, men igen stod op af asken i forynget skikkelse, ligesom solen forsvinder og står op påny.

"Lovsynger Herren min mund og mit indre" er også blevet velsignet med en særdeles munter, men samtidigt ophøjet og skøn melodi, så både ordene og tonerne gør os glade og fylder os med lyst til at lovsynge "Jehovahs højhellige navn" og til at længes efter den dag, hvor vi for

Af Louis Nielsen

evigt skal synge "Skaberens pris, hvor han troner i glans".

Salmer er også lovsange

Hvad er lovsang? Det spørgsmål er ikke så let at besvare i dag, hvor lovsangsbegrebet er blevet noget nærmest rituelt, et fast og ofte meget langt led i gudstjenesten med sine egne meget udskiftelige ikke-metriske tekster, ofte ledsaget af rytmisk musik.

Rendyrkede lovsangsfortalere betragter bestemt ikke salmesang som lovsang, og ser gerne al sang i kirken erstattet af "lovsang". Men "Lovsynger Herren min mund og mit indre" og med den adskillige andre af kirkens salmer og sange er bestemt lovsange. Kirken bliver fattigere, og den enkelte af os bliver fattigere, hvis den slags sange forsvinder fra Guds hus.

At lovsynge Herren kalder på alt i os, på hjerte, læber og intellekt, på kærlighed, tro, glæde, hengivelse, jubel. Lovsang er bekendelse, lovsang er ophøjelse

af Guds navn og Guds gerninger, af alt hvad Gud er og gør; i lovsangen retter vi vor opmærksomhed bort fra os selv og vort eget og retter den mod Gud, og vi retter også vore længsler mod Ham og Hans rige, Han, som var, som er og som kommer.

På den vis rækker lovsangen mod Himlen og ind i Himlen og bringer Himlen nær til os. Lovsangen henedefra blander sig med det himmelske lovsangskor, og lader os dermed opleve en forsmag af Himlen og Himlens herlighed.

Forkyndelse og bekendelse

Lovsang er forkyndelse og bekendelse på samme tid. Forkyndelse har mest med intellektet at gøre, og føleser og vilje også indgår heri. Tros læren hjælper os med at formulere og afgrænse det, vi tror på, forklare det, systematisere det, sætte det ind i rammer og historiske sammenhænge.

Poesien, især den sungne poesi (salmerne) hjælper os med at bekende og udtrykke vores tro som hjertesprog. Grundtvigs salme bidrager i allerhøjeste grad med begge.

Salmen bevæger sig over hele spektret af det, en lovsang skal bevæge sig over. Den har fokus rettet mod Gud og handler ikke om mig og os. Vore følelser af befrielse, taknemmelighed og glæde er allesammen afledt af Gud, af hvem han er, og hvad han har gjort, gør og vil gøre for os..

Salmen er frelseshistorisk orienteret, men det personlige livs vandring, og oplevelsen af Guds nåde og trofasthed er også et stærkt element i dens tilbedelse. Gud hyldes både som Skaber, Forsyn og Frelser, hyldes både i fortid, nutid og fremtid.

Alt det skabte, det synlige som det usynlige, mennesker, engle, stjernevrimelem er med i Skaberens pris. Det er

præcis det, som gør salmen himmelsk og hensætter os både til skabelsens dag og til den kommende skabelses evige dag.

Alt i mig love hans hellige navn, således David; Grundtvig:

”Lovsynger Herren min
mund og mit indre!
Sjungende hjerte, tag Ånden i favn!
Tonerne spille, som stjernerne tindre,
trindt om Jehovahs højhellige navn!”

Serafernes råb til hinanden ”Hellig, hellig, hellig er Hærskarers Herre, hele jorden er fuld af hans herlighed” ligesom høres her.

Min sjæl, pris Herren, glem ikke alle hans velgerninger! Han tilgiver al din skyld, helbreder alle dine sygdomme synger kong David, Grundtvig:

”Sjæl kom i hu, at Guds
pris du forkynder
tidlig og sent, for han evig er god,
han som forlader i skok dine synder,
råder på al din elendighed bod”.

Det kan bestemt ikke siges bedre.

Han udfrier dit liv fra graven, han kroner dig med med godhed og barmhjertighed, således Salme 103; i Grundtvigs gendigtning bliver det til den vidunderlige strofe:

”Løskøbt har han dig
blandt Helvedes fanger,
kranser dig yndig, som kongen sin ven,
skænker dig alt, hvad
dit hjerte forlanger,
sol-fuglen lig bliver ung du igen”.

Her er vi fremme ved evangeliet, rører lige ind i hjertet af det. Udfrielse er nu centreret ikke omkring udfrielse fra sygdom, fare og utidig død, som det i første række var det for kong David, men omkring udfrielsen over alle udfrielser, udfrielsen fra den evige død, den evige fortabelse, fra Helvede selv, fra den bestemmelse, som vi alle i Adam er på vej til.

Det er den distinkt kristne lovsangstone, vi hører her: ”Og de sang en ny sang: Du er værdig til at få bogen og bryde dens segl, for du blev slagtet, og du købte med dit blod mennesker til Gud af alle stammer og tungemål, folk og

folkeslag og gjorde dem til et kongeligt folk og til præster for vor Gud, og de skal være konger på jorden” (Åb 5:9-10).

Grundtvig har i sin gendigtning af Salme 103 ikke noget, som svarer til Salmens vers 6 og 7, og dog kan man sige, at indholdet af disse vers på en måde indgår i strofe 4 og 5, som svarer til Salmens vers 8-13:

Højt, som til himlen
der findes på jorden,
Vokse vor Herre lod nåden i hast.
Langt, som fra syden
der måles til norden,
Skilte fra os han vor skam og vor last.

Faderen tager vel barnet til nåde,
Så tager trælbårne syndere du,
Gud! For du kender vor skabelses gåde,
Støvtråde-værket du kommer i hu.

Gud er ”barmhjertig og nådig, sen til vrede og rig på troskab” hedder det i Salmen; hos Grundtvig bliver det til ”vokse vor Herre lod nåden i hast”, en lykkelig omskrivning, må vi kalde det, som forener og sammefatter ”sen til vrede” med ”så stor er hans nåde”.

Salmens ”så langt som øst ligger fra vest” bliver hos Grundtvig ”langt, som fra syden der måles til norden”. Man kunne godt få den tanke, at længedimensionen syd-nord inddrages fremfor breddedimensionen øst-vest, fordi Danmark ligger i norden. Også til os i det fjerne norden når og rækker Guds nåde, og også vi er under hans tilgivelses vinge-fang.

Gengivelsen af Salmens ”du husker på, at vi er støv” med ”støvtråde-værket” er igen et eksempel på Grundtvigs store gave ud i det at finde billeder og sigende metaforer, metaforer som også let huskes, og som vi vil kunne bruge igen og igen. Her er der virkelig tale om stor kunst, en side ved vor salmeskat, vi skal lære at sætte pris og værne om.

Kontrast mellem Gud og os

Et træk ved Salme 103, som også går lige igennem i Grundtvigs gendigtning er den voldsomme kontrast mellem mennesker og Gud; vi er hans skabninger, afhængige af hans tilgivelse og aldrig ophørende men voksende nåde, vi er også børn, afhængige af, at Faderen stadig ser på os som sine børn og behandler os som sine børn og ikke som trælbårne

(født som) syndere. Og så er vi også støv, støvtråde-værk, skrøbelige, ubestandige, sårbare, let og hurtigt forgængelige. Guds nåde derimod er som han selv, ”evighedsblomsten”, rækkende fra slægt til slægt:

Menneskeliv er som græsset i enge,
blomsten vi ligne fra isse til fod,
stormene hvine, og bladene hænge
visnet, man ved ikke mer, hvor den
stod!

Evigheds-blomst derimod er din nåde,
fryder dem alle, som frygte din magt,
bliver end sent deres afkom til både,
som holde hart ved dit bud og din pagt.

De sidste tre strofer af ”Lovsynger Herren” svarer til vers 19-22, den del af salmen, som vender sig til alle andre skabninger i Himlen og på jorden og befaler dem at prise Herren som David og hele Guds folks forsamling har prist ham:

Herren, vor Herre, han troner i Himlen,
enevoldskonge er han over alt.
Stjernerne lig er om højsædet vrimlen,
høvdingeskaren, blandt tjenere talt.

Lover ham, engle! Som herlig udrette
ærinde hans, alt som ordene lød.
Priser ham, kræfter
som fluks iværksætte,
hvad med et vink kun den vældige bød.

Lovsynger Herren, hans værker i klynge,
Verdener alle! thi riget er er hans.
Glæd dig, min sjæl til for evigt at synges
Skaberens pris, hvor han troner i glans.

Hvilket herligt og opføftende fokus på Gud: enevoldskongen, den Vældige, Skaberen som troner i glans.

Og som Salmen begynder med ”Min sjæl, pris Herren!” og slutter med det (vers 22b), således slutter Grundtvigs salme som den begyndte med en opfordring, men nu rettet til hver en skabning, hver et værk af Herrens hånd, til at lovsynge ham.

Og ovenpå dette crescendo lyder som i Salmen en stille, men fuldtonig opfordring til ”min sjæl” om at blive ved med at lovprise Skaberen, men nu med glæde og forventning til engang at gøre det evigt og altid dér, hvor han troner i glans – i Himlen.

Jeremias' spiritualitet 2

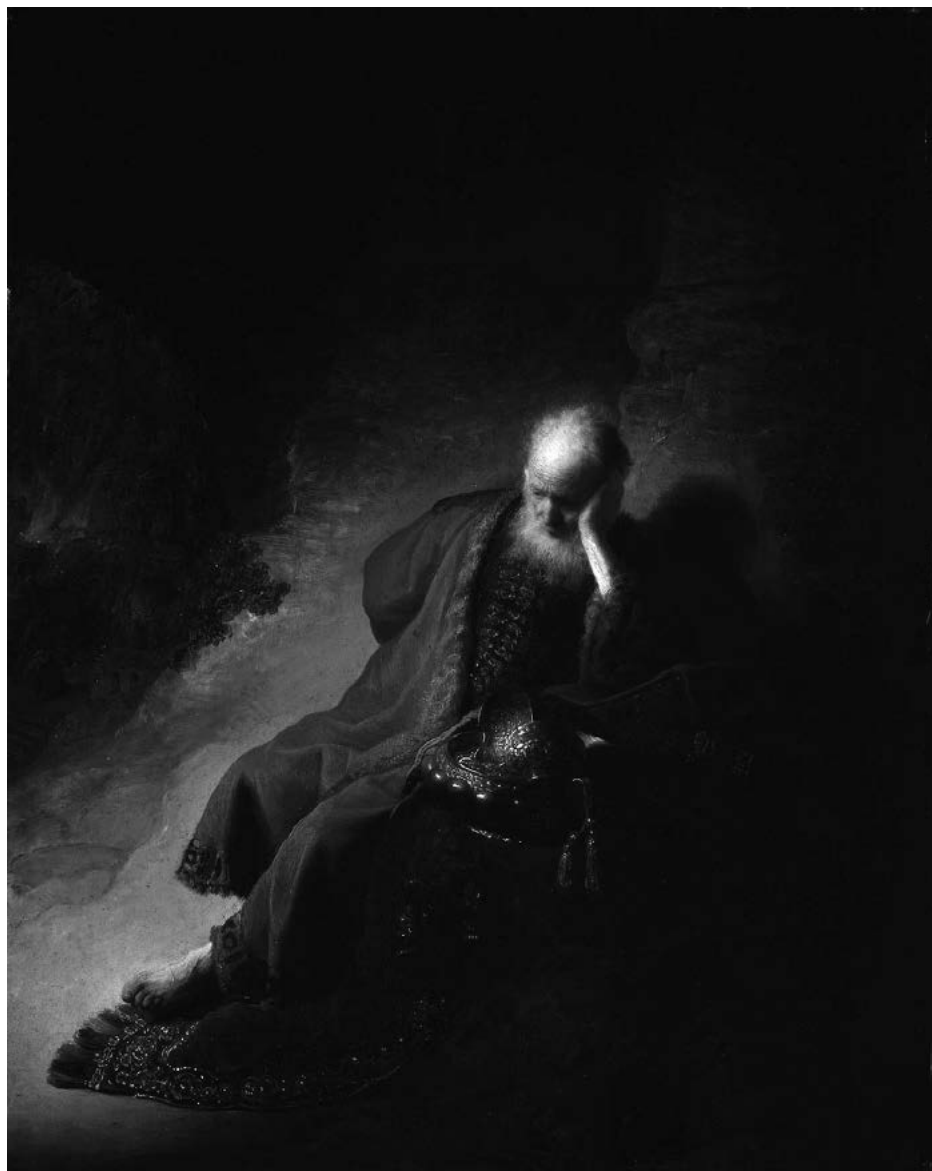
Af Louis Nielsen

Jeremias havde ladet sig kalde til profet, ikke fordi han så forfærdelig gerne ville det, men fordi han ikke kunne komme uden om det.

Jahve havde på det nærmeste tvunget ham. Men kan Jahve det?

For os med vor moderne individualistiske tankegang er det at blive tvunget til noget, nærmest utænkeligt. Vi er først og fremmest til vor egen skyld, ikke for de andres skyld eller for et højere måls skyld. Er det mon derfor, at vi ofte finder vort liv så indholdsløst og skuffende.

Anderledes med bibelhistoriens personer. De er alle med i den historie, fordi Gud drog dem ind i den. De responderede ikke, fordi der blev kaldt til audition. Alle er de med på Guds præmisser, og han bestemmer opgaven og resultatet af deres anstrengelser. Jeremias' opgave var meget hård, og mange konflikter lå foran ham. Konflikter med folket, med familie, med sig selv og med Jahve. Ingen af de ting, skulle vi mene, er ligefrem fremmende for spirituel søgen og spirituel berigelse. Jeremias er selvfølgelig en ener, og hans kaldelse er unik. Ikke to er kaldede på samme måde. Alligevel er der meget for os at lære af ham.

Ret til lykken?

Spørger man, hvad er formålet med livet? bliver der givet mange svar og intet svar. Uden Gud ender livet blindt og i et tomrum. Men selv med Gud ved vor side kan vi ikke forvente, at verden kommer til os. Jeremias blev nægtet mange af de ting, vi anser for selvfølgeligheder, ægteskab og børn f.eks. Morskab, ja endda at vise medfølelse blev ham forbudt (se 16:1-9). Ting, som vi betragter som sikre lykkeparametre, skulle heller ikke tælle i hans verden: For ”dette siger Herren: Den vise skal ikke være stolt af sin visdom, den stærke skal ikke være stolt af sin styrke, den rige skal ikke være stolt af sin rigdom. Nej, den, der

er stolt, skal være stolt af dette, at han har indsigt og kender mig. For jeg, Herren, øver trofasthed, ret og retfærdighed på jorden: det er, hvad jeg ønsker, siger Herren” (9:22-23).

Er det meningen, at vi skal være lykkelige? Er lykkefølelsen livets højeste gode? Er meningen med spirituel søgen, at vi skal finde den berusende lykkefølelse? De spørgsmål er ret ligetil at stille; men meget sværere at svare på.

Herren taler til Jeremias om at der er noget i livet, vi kan være stolte af. Stolthed må da også have noget med lykke at gøre. Men ligesom lykke er ”stolthed” ikke noget entydigt begreb.

Stolthed har flere afarter, nogle af dem

særdeles negative; hovmod, arrogance, selvhævdelse, pral, forfængelighed for eksempel. Men alligevel må vi hævde, at mennesket har noget at være stolt af, nemlig sin skabthed i Guds billede.

Det er den værdi, vi har bragt i spil og vanæret ved faldet. Det har bragt stor skam over os, så det at være menneske er at skamme sig dybt, men samtidigt dog at ranke ryggen og se op, for jeg er dog, og jeg forbliver, synd og fald til trods, skabt i Guds billede.

Frelsehistoriens pointe er at forløse os fra synden og genskabe os og forny os i Guds billede. Det er også den store spænding i frelsehistorien, og få steder ser vi den spænding udløse sig voldsomere end i de kampe, som foregår i Jeremias' hjerte.

Netop det at blive sandt menneske og en åndelig moden kristen, bør optage os mere. Det er essensen i det Guds ord søger at fremkalde i os, og det bør være essensen i vor spirituelle søgen.

Hjertets bedrag

Jeremias bliver i sin oplevelse af, hvad Gud tænker og vil, smerteligt opmærksom på, hvor langt både Israel og Juda og han selv er fra det.

Han ser virkelig hjertets bedrag (17:9), dets "forstokkethed" og utaknemmelighed. Han ser også, hvor umuligt det er at reformere det. Leoparden kommer lettere af med sine pletter og nubieren med sin sorte kulør end Israel får et andet hjerte.

Gode konger som Josias har forsøgt sig med reformer, men så lidt har deres åndelige og fornyende kraft været, at Jeremias fortvivlet må opgive bare at finde en retfærdig i Jerusalem.

Jeremias kender som få syndens hærgen og sætten sit præg på alt. Han ser også det dybt irrationelle i folkets handlen, i det at skifte Jahve "en kilde med levende vand ud med udhugne cisterner, der slår revner og ikke kan holde vand" (2:13). Hvornår har man hørt, at hedningerne har skiftet deres guder – guder som ikke engang er guder – med andre? Hvordan kan det gå til, at folk så privilegeret som Israel sådan kan sælge ud af dets førstefødselsret, at det er endt som en trælf?

Jeremias græder fortvivlet over denne frygtindgydende uvidenhed. Det bringer ham både nærmere til Gud og fjerner

Ærbødigheden for Herrens magtfulde ord gennemtrænger alt, hvad Jeremias er, siger og gør.

ham fra Gud, fjerner ham ikke i den forstand, at han vender Gud ryggen, for det gør han på intet tidspunkt, men sådan, at han tager nogle bitre opgør med Gud.

Jeremias i flere opgør

Jeremias står i mange slags opgør. Det er i hans kaldelse, at han vil komme til det. Hans ståsted er så afgjort i åbenbaringshistorien og i den tro, som udspringer af den. Men han må tage mange opgør med falske forestillinger omkring samme åbenbaringshistorie f.eks. den, at templets tilstedeværelse i Jerusalem sikrede byen imod fjendtlige angreb.

For Jeremias var slagordene "Herrens tempel! Herrens tempel" løgnetale og forfærdeligt bedrag. Ligeledes ydede ofringer ingen beskyttelse mod Guds dom. Uden at folket ydmygede sig under Herrens Ord og omvendte sig fra afgudsdyrkelse, undertrykkelse og anden synd mod hinanden, ville straffen komme, og den ville blive aldeles ødelæggende. Ingen ville undgå at blive ramt, utallige ville dø ved sværd, sult og pest.

Ikke kun med folket er Jeremias i opgør. Han er det også med de falske

profeter, med kongehuset, med storbønderne.

Ikke så mærkeligt, at han blev skydeskive for hån og hårdtslående overgreb. Ikke så mærkeligt, at han følte sig som en udstødt, en vandringsmand uden hvile, en paria, en som alle lo ad, gjorde grin med.

Hans respekt for og kærlighed til Gud er stor. Gudsopfattelsen hos Jeremias er funklende, og nogle af højdepunkterne i Det Gamle Testaments tale om Gud finder vi netop hos ham:

"Herren er den sande Gud, han er den levende Gud og den evige konge; for hans vrede skælver jorden, og folkene kan ikke udholde hans harme..... I sin kraft skabte han jorden, i sin visdom grundlagde han verden, i sin indsigt spændte han himlen ud. Når han tordner, bruser vandene i himlen, og han samler skyer fra jordens ender; han skaber lyn sammen med regn og slipper stormen løs fra forrådskamrene. Det menneske, der ikke ved det, er en tåbe. Enhver guldsmed får skam af sine gudebilleder, for det han støber, er løgn; der er ikke ånd i dem. De er kun tomt blændværk, de går til grunde, når straffen kommer. Han, som er Jakobs lod, er ikke som de, for han er altings skaber, Israel er den stamme, han ejer, Hærskarers Herre er hans navn" (10:11-16).

Herren er skaberen, Han er også den suveræne, enerådende Gud, Han er opretholderen af alt det skabte, han er den eneste Gud, den levende Gud, han er historiens Gud, udvælgelsens Gud. Israel er på en særlig måde hans ejendom, men alle folk og riger står under hans magt og er under hans dom (kapitel 46-51).

Ærbødigheden for Herrens magtfulde ord gennemtrænger alt, hvad Jeremias er, siger og gør:

"Dette onde folk nægter at høre mine ord. De vandrer i deres hjerters forstokkethed, de følger andre guder og dyrker og tilbeder dem; det skal gå dem som dette bælte (se 13:1-7), der ikke kan bruges til noget. For ligesom bæltesten er knyttet tæt om lænden på manden, havde jeg knyttet hele Israel og Juda tæt til mig, siger Herren. De skulle være mit folk, til berømmelse, lovsang og til herlighed; men de ville ikke høre" (13:9-11).

Symbolhandling (agerede lignelser, drama) er der flere af os hos Jeremias. Kun således kunne han vække sine tilhørere til nogle øjeblikkes lydhørhed.

Opgør med Jahve

Jahve havde lovet at gøre Jeremias stærk. Uden det løfte havde han næppe overlevet. Men selv med det løfte er Jeremias sårbar i det ekstreme og på nippet til at lukke af og sige ”nu kan det være nok; jeg vil ikke mere, jeg kan ikke mere!”

Det kommer da også til flere opgør med Jahve, der minder om Jobs opgør. Men Jahve gør sig hård overfor Jeremias’ bønner om at slippe fri:

”Når du løber om kap med folk til fods, og det udmatter dig, hvordan vil du kappes med folk til hest? Når du kun er tryk i et fredfyldt land, hvordan skal du da klare dig i Jordans tætte krat?” (12:5).

Onde ting er hændt, endnu værre vil komme, Jeremias. Det kan du lige så godt indstille dig på. Det er vilkårene for din tjeneste for mig. Beregn omkostningerne! det sagde også Jesus. Vær beredt på onde tider, sagde Paulus til Timotheus. De gode nemme dage er tænkt som nåde- og forberedelsestid for de tunge dage, som kan være i anmarch.

Når først de er der, kan vi fysisk, intellektuelt og åndeligt være så fyldt af plagen, at vi måske ikke kan tænke klart. Mange oplever udbrændthed. Måske sker det lettere end før, fordi forventningspresset er så stort, og fordi vi generelt er blevet mere forkælede af livet, end tidligere slægter var det.

Måske har vi også for mange terapeuter i vore omgivelser. Gud kan være barsk. Måske er tiden kommet, hvor det ville være godt at få lidt mere barskhed ind i både forkyndelsen og tjenesteudførelsen

Et af de mest bitre opgør mellem Jeremias og Jahve har vi i kapitel 20, hvor præsten Pashkur slår Jeremias og lader ham lægge i blokken i den øvre Benjamin-port til Herrens tempel:

”Du lokkede mig, Herre, og jeg lod mig lokke”, siger Jeremias til Herren, ”du var mig for stærk, og du vandt. Dagen lang er jeg til latter, alle spotter mig. Hver gang jeg taler, må jeg skribe, råbe om vold og ødelæggelse, for Herrens ord bringer mig dagen lang kun spot og spe. Når jeg sagde: ”Jeg vil ikke tænke på ham og ikke mere tale i hans navn”, kom der i mit hjerte en brændende ild, den rasede i mine knogler. Jeg kan ikke holde det ud, jeg kan ikke bære det! Alle vegne er der rædsel, jeg hører mange hviske: ”Angiv ham, lad os angive ham!” Alle mine venner venter på, at jeg skal

snuble: ”Måske lader han sig lokke, så vi kan få ram på ham og hævne os på ham” (20:7-10).

Derefter følger nogle ord, hvori Jeremias udtrykker sin tillid til Herren og sin overbevisning om, at han er med ham og ikke vil gå fra ham, kulminerende i en lovsang (vers 11-13), og så følger igen en klagesang, lige så fortvivlet som Jobs klagesang inden dialogen med vennerne begynder:

”Forbandet den dag, jeg blev født, den dag, min mor fødte mig, skal ikke være velsignet. Forbandet være den mand, der bragte min far det budskab: ”Du har fået en søn!” og gjorde ham meget glad. Det skal gå den mand som de byer, Herren ødelagde uden barmhjertighed. Han skal høre skrig om morgenen og kampråb ved middagstid, fordi han ikke dræbte mig i moderlivet, så min mor blev min grav og hendes moderliv svangert for evigt. Hvorfor kom jeg ud af moderlivet for kun at se ulykke og sorg, så mine dage svinder hen i skam?” (vers 14-18).

Der kommer intet svar fra Gud på den klagesang. Helt klart nægter Jahve at modtage sin tjeners afskedsbegæring og ønske om at dø. Allerede i næste kapitel (kapitel 21) sender han ham med svar til kong Sidkija.

Også i kapitel 15 er Jeremias i et opgør med Herren: ”Hvorfor er min smerte uden ende? Hvorfor kan mit sår ikke læges og ikke helbredes? Du er blevet mig en bæk uden vand, et upålideligt vandløb”.

Hårde ord må vi nok sige. Men Gud svarer ham mildt igen: ”Omvender du dig, vil jeg omvende dig, så du står for mit åsyn; giver du det ædle, ej det uædle, vækst, skal du være som min mund. De skal vende om til dig, du ikke til

dem”(vers 19; 1931 oversættelsen). Jo Jahve kender vor skabning og kommer i hu, at vi er støv.

Vor spiritualitet

Vi begyndte med at understrege, at det ikke lader sig gøre direkte at overføre, hvad der siges til Jeremias og til os. Alligevel er der mange ting, vi kan lære fra ham om Gud og Guds handlemåde både med sit folk og sine tjenere.

Alle ønsker vi mere hellighed, mere kristen afklarethed, et bedre discipelskab, mere autencitet som kristne. Disse ting udtrykker hver for sig og sammen, hvad vi vil forstå ved kristen spiritualitet.

Men der findes ingen teknik, hvormed vi opnår disse ting. Visse øvelser og praksisser vil måske i et vist omfang kunne hjælpe os på vej til at blive åndelige mennesker. Men Bibelen anviser os kun i meget begrænset omfang en sådan vej.

Derimod viser Bibelen os, hvor afgjort det er, at vi kender Gud, tror på ham, giver agt på hans ord, og at vi tager livets tilskikkelser af hans hånd, følger hans vej og holder fast ved hans vej, uanset hvad andre gør, og uanset om vi bliver drillet herfor, måske endda bliver forfulgt.

Målet er ikke så meget, at vi bliver personligt lykkelige, som at vi kommer til at kende Herren, som øver ret og retfærdighed på jorden. Livet kan være hårdt, vejen kan være trang. Men får vi lov til at opleve at være for Guds åsyn og se hans ansigt lyse ind over os, så har vi fred, og det er bedre end noget af alt det, verden kan byde på.

Kristent Perspektiv udgives af Perspektiv Bibelskole.

Sekretariatet v. Henning Lytje, Falen 61A, 5000 Odense C, tlf. 74415540.

Ekspedition: Gerda Jessen Sørensen, Lindevej 56 A. 5250 Odense SV, tlf. 66132048.

Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), ctpress@mac.com, Louis Nielsen, louis.nielsen@mail.dk. Astrid í Hjöllum Christensen.

Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole.

Årsabonnement: 125 kr. **Hjemmeside:** www.kristentperspektiv.dk